ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἐν ψυχικῇ ἀγαλλιάσει μεταδίδομεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἐκ Παλαιστίνης μεταβιβασθεῖσαν τηλεγραφικὴν εἴδησιν, ὅτι κατὰ τὴν γενομένην τῇ 25ῃ λήξαντος μηνὸς ἐκλογὴν Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἀνεδείχθη ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Γ ε ρ ά σ ι μ ο ς, *καταγόμενος ἐκ Θυρέας τῆς Κυνουρίας, εἷς τῶν διαπρεπεστέρων Ἱεραρχῶν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Πρὸ τριετίας ἀνεβιβάσθη εἰς τὸ ὕψιστον ἀξίωμα τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας, ὅθεν καλεῖται ἤδη, ἵνα ἀνακλάβῃ τὴν διοίκησιν τοῦ Ἱεροσολυμητικοῦ θρόνου. — Πεποίθαμεν ὅτι διὰ τῆς διακρινούσης τὸν Σ. ἄνδρα νοημοσύνης, δραστηριότητος καὶ εὐσεβείας θέλουσιν ἀνορθωθῇ τὰ τῆς Ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ.*

— Βασιλικὸς ἐπίτροπος παρὰ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διωρίσθη ἀντὶ τοῦ κ. Πέτρου Μαυρομιχάλη ὁ κ. Ἀναστάσιος Διομ. Κυριακὸς καθηγητὴς ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ προσώπου τούτου εἶνε ἀρίστη καὶ ἐπιτυχής· διότι ὁ κ. Κυριακὸς οὐ μόνον σπουδαίαν θέσιν ἐν τῇ θεολογικῇ ἐπιστήμῃ κατέχει, ἀλλὰ καὶ πεῖραν οὐ μικρὰν κέκτηται καὶ χαρακτῆρος φύσει συμβιβαστικοῦ καὶ εὐγενοῦς εἶναι, ὥστε νὰ δύναται ἐπαξίως νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὴν ὑψηλὴν θέσιν τοῦ βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου, ἣν δέον πάντοτε πεπαιδευμένος θεολόγος νὰ κατέχῃ.

— Εὐχαρίστως γνωστὸν ποιούμεθα τοῖς Συνδρομηταῖς καὶ ἀναγνώσταις τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν ὅτι μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς πραγματείας τοῦ Καθηγητοῦ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν κ. Ἐρρίκου Δρυμμόνδου, τῆς ἐπιγραφομένης «τὸ ἄριστον ἐν τῷ κόσμῳ», ἧς τὸ πρῶτον μέρος ἤδη ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ παρόντι φύλλῳ, θὰ δημοσιεύσωμεν αὐτοτελῆ τινα σπουδάσματα ἐκ τοῦ ἀνεκδότου συγγράμματος τοῦ κρατίστου ἡμῶν συνεργάτου κ. Ἰ. Σ κ α λ τ σ ο ύ ν η, *τοῦ ἐπιγραφομένου «* Π ε ρ ὶ γ ε ν ε έ σ ε ω ς τ ο ῦ ἀ ν θ ρ ώ π ο υ, — Ἀ ρ μ ο ν ί α ς χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ο ῦ κ α ὶ ἐ π ι σ τ ή μ η ς ». — *Μετὰ χαρᾶς ἀναμένομεν τὸ νέον τοῦτο σοφὸν ἔργον τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως προτοῦ μελέτης μακρᾶς καὶ βαθείας καὶ νοῦ σώφρονος καὶ καρδίας εὐσεβοῦς.*

— Ὑπὲρ τοῦ Ἱ ε ρ ο ῦ Σ υ ν ο δ έ σ μ ο υ *προσήνεγκον διὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Γερμανοῦ, Προέδρου αὐτοῦ, ὁ μὲν ἐν Μασσαλίᾳ κ. Δ. Πετροκόκκινος δραχ. 1000, ὁ ἐκ Κεφαλληνίας κ. Π. Α. Χαροκόπος δρ. 500 καὶ ὁ κ. Θεόδωρος Ε. Ῥοδοκανάκης δρ. 1250. Θεάρεστος καὶ ἀξία μιμήσεως ἡ δωρεὰ τῶν τριῶν τούτων τέκνων τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.*

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Ἡ ἀποκλειστικὴ πώλησις τοῦ περισπουδάστου συγγράμματος τοῦ κ. Ἰ. Σκαλτσούνη, τῶν

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ,

ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ τοῦ συγγραφέως εἰς τὰ καταστήματα τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Ἕκαστον ἀντίτυπον τιμᾶται δραχ. 4. Εἶνε ἔργον ἄξιον μελέτης, ὅπερ δέον ν' ἀποκτήσωσιν οὐ μόνον οἱ περὶ τὰ θεολογικὰ ζητήματα ἀσχολούμενοι, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἀληθῆς ἐπιστήμων καὶ λόγιος διὰ τὰς ἐν αὐτῷ τοσοῦτον ἐπιστημονικῶς καὶ σαφῶς ἀναπτυσσομένας θεωρίας περὶ Θεοῦ, κόσμου καὶ ἀνθρώπου, δι' ὧν καταπολεμεῖται ὁ ὑλισμός.

Πρὸς τοὺς κκ. ἀνταποκριτὰς καὶ συνδρομητὰς τῆς «Ἀναπλάσεως».

Παρακαλοῦνται οἱ κ. ἀνταποκριταὶ νὰ πέμψωσι κατάλογον τῶν μέχρι τοῦδε πληρωσάντων συνδρομητῶν σημειοῦντες ἀκριβῶς καὶ εὐαναγνώστως τὰ ὀνόματα, ἵνα σταλῶσιν αἱ δέουσαι ἀποδείξεις. Πεποίθαμεν δὲ ὅτι καὶ οἱ κ. συνδρομηταὶ οἱ κατ' εὐθεῖαν ἐντεῦθεν τὸ φύλλον λαμβάνοντες θέλουσι σπεύσει ν' ἀποστείλωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν ἐξαμηνίας ἤδη παρελθούσης.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ ταμιείου).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Μόσχαν πατρ. κ. Ραφαὴλ· συνδρ. καὶ ἀξία παρ. Α'. ἔτους ἐλήφθ. — Λονδῖνον κ. κ. κ. Μυσχοβάκη, συνδρομὴ ἐλήφθ. κ. Διον. Πλίσας, συνδρομὴ ἐλήφθ. Μασσαλίαν κ. Δ. Γουναρακούλη φρ. χρ. 40 ἐλήφθησαν. — Ἅγιον Ὄρος· Παναγ. Ἰωακείμ· κρίθην Πετριάρχ. Κων)λεως, συνδρομ. ἐλήφθ. — Γαλιοῦπ. κ. Χρ. Γεωργιάδη συνδρομὴ ἐλήφθ. φυλλ. ἐστάλ. — Κων[πολιν κ. ἀδελφ. Δεπάστ. συναλλ. φρ. χρ. 16.60 ἐλήφθ. — Σπάρτην· κ. Μ. Ἐκκελληροπούλο καὶ αἰδ. Π. Χαρτουλέρη συνδρομ. ἐλήφθησαν. Ἀμισὸν Ἱερολ. κ. Νικοδήμου Ἱεροδιακ. συνδρ. ἐλήφθ. — Κων]λιν κ. Ν. Εὐκαρπίδη φυλ. ἐστάλ. — Κύπρον κ. Χρ. Δημητριάδη φυλλ. ἐστάλ. — Ῥόδον αἰδ. Χ. Κατσελλοπούλο σωμ. Α'. ἔτους ἐστάλ. Γεραλιόνας κ. Βικ. Ἀβραμοπούλο πωμηλίτιον ἐλήφθη, γράψετε τοιαῦτα. Μισολόγγιον κ. Εὐθ. Ἰωαννίδη ἐπιτρ. δρ. 30 ἐλήφθη. Πιστεύομεν ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι συνδρομηταὶ προθυμοποιηθήσονται ἀποστεῖλαι τὰς συνδρομάς των. Κίρκυραν κ. Π. Περιστιάνο ἐφίτη συνδρομ. ἐλήφθ. — Ἀλεξάνδρειαν κ. Ι. Παντελίδη ἐπιτρ. ἐλήφθ. κ. Ἀρ. Σινοδινῷ φρ. χρ. 25 ἐλήφθ. Κεφαλληνίαν κ. Ζηδ. Τυπάλδο διατριβὴ ἐλήφθ. ἀναμένομεν ἕνα τῶν τριῶν λόγων. Βετούμ· κ. Χρ. Δημητριάδη ἐστείλαμεν συνέχειαν λεξ. ἀρχαιολ. Οὐδεμίαν εἴτε ἀπάντησιν ἐλάβομεν περὶ παραλαβῆς τῶν πρὸ πολλοῦ ἀποσταλέντων βιβλίων Σας. Ὀδησσὸν κ. Ι. Ε. Χωμενίδη φρ. χρ. 20 ἐλήφ. Καλαμπάκαν, σεβασμ. ἁγ. Σταγῶν κ. Μελετίῳ συνδρ. ἐλήφθ. Λημνοῦν παναγ. κ. Φ. Τζουλάτη συνδ. ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν πάντας τοὺς κ. συνδρομητάς, οἵτινες ἐφροντίσθησαν νὰ ἀποστέλωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν.

Ἔτος Δ'. Ἀριθμὸς 71

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐσωτερικοῦ δρ. 10. Ἐξωτερικοῦ φρ. χρυσᾶ 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀρωγός.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Α' Β' ΚΑΙ Γ ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Δραχμαὶ 10 ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ φράγκα χρυσᾶ 10 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους δὲ νέους συνδρομητὰς καὶ αἰτοῦντας τὰ σώματα καὶ τῶν τριῶν ἐτῶν ἀποστέλλονται ταῦτα ἐπὶ προπληρωμῇ δραχ. ἢ φρ. χρυσῶν 15.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Συλλόγου ἐν συνοικίᾳ Πλάκας παρὰ τῇ Δημοτικῇ Σχολῇ, ὁδῷ Φλέσσα, ἀριθ. 5, καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἀνέστη Κωνσταντινίδου».

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Σύλλογον «Ἀναπλάσεως» Ἀθήνας.
Collège «Anaplassis» Athènes.

Πᾶσα δωρεὰ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμιεῖον τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ περιοδικὸν πέμπεται πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς «Ἀναπλάσεως» Σ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸν ἢ πρὸς τὸν Ταμίαν τοῦ Συλλόγου κ. Γ. Σ. Κυπαρίσσην, συμβολαιογράφον.

Τὰ πεμπόμενα χειρόγραφα δημοσιευόμενα καὶ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - Ι. Ε. ΜΕΣΟΛΩΡΑΣ - ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1891.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Τὸ ἄριστον ἐν τῷ κόσμῳ ὑπὸ Α. Δ Κυριακοῦ. — Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος κατὰ τὰς πρώτας ἱστορικὰς πηγὰς ὑπὸ Α Πολυχρονίδου. — Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ὑπὸ Ζηνάρου Γ. Τυπάλδου. — Ἡ ἀξία τῶν πολεμίων τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπὸ Ἀδαμαντίου Διαμαντοπούλου. — Ὀφειλομένη ἀπάντησις. — Δηλώσεις. — Ἀλληλογραφία.

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΝ ΕΝ ΤΩ ΚΟΣΜΩ

ΥΠΟ

ΕΡΡΙΚΟΥ ΔΡΥΜΜΟΝΔΟΥ

ΜΕΤΕΦΡΑΣΘΗ

ΥΠΟ

Α. ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλ. ἀριθ 70)

Ἐξακολουθοῦντες νὰ ἐκθέτωμεν τὸ περιεχόμενον τῆς ἀγάπης κατὰ τὸν Παῦλον ἐρχόμεθα εἰς τὴν π ρ α ό τ η τ α. «Ἡ ἀγάπη οὐ παροξύνεται». Εἰς τὴν πραότητα καὶ ἡμιότητα ἴσως τις δὲν περιέμενε νὰ δοθῇ τόση σημασία. Καὶ ὅμως καὶ ἡ πραότης εἶναι ἔκφανσις ἀναγκαία τῆς ἀγάπης. Ἡ ἰδιοτροπία, τὸ εὐκόλως δυσαρεστεῖσθαι, τὸ εὐερέθιστον, δὲν πρέπει νὰ θεωρῶμεν ὡς ἁπλῆς ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας, ὅτι δῆθεν ἔγκειται ἁπλῶς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῇ ἐκ κληρονομίας κράσει, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀξιοκατάκριτα ἠθικὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ καταπολεμῶνται. Εἶναι λυπηρόν, ὅτι πολλάκις τὰ ἐλαττώματα ταῦτα εὑρίσκομεν παρὰ ἀνθρώποις ἄλλως ἀξιολόγοις· πολλάκις εἶναι ἡ μόνη κηλὶς ἄλλως εὐγενοῦς χαρακτῆρος. Γνωρίζομεν ἄνδρας, εἰς οὓς τίποτε δὲν ἠδύνατό τις νὰ μεμφθῇ, εἰ μὴ μόνον ὅτι εὐκόλως ἐξάπτονται, γυναῖκας ἀμέμπτους κατὰ πάντα, ἀλλὰ μόνον ἐχούσας τὸ ἐλάττωμα, ὅτι εὐκόλως ἐρεθίζονται καὶ δυσαρεστοῦνται. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι ἓν τῶν δυσχερεστέρων αἰνιγμάτων τῆς ἠθικῆς. Τὸ πρᾶγμα ἔχει ὡς ἑξῆς. Ὑπάρχουσι δύο κλάσεις ἁμαρτημάτων — ἁμαρτήματα τῆς σαρκὸς καὶ ἁμαρτήματα τοῦ πνεύματος. Ἐν τῇ εὐαγγελικῇ παραβολῇ τοῦ ἀπολωλότος υἱοῦ ἔχομεν παράδειγμα τῶν πρώτων, ἐν δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ παράδειγμα τῶν δευτέρων. Πολλοὶ δὲν διστάζουσι νὰ θεωρῶσι χείρονα τὸν ἀπολωλότα υἱόν. Ἀλλ' εἶναι ὀρθὴ ἡ κρίσις αὕτη; Τὰ ἁμαρτήματα τῆς ὑψηλοτέρας φύσεως, τὰ ἁμαρτήματα τοῦ πνεύματος, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσι βαρύτερα τῶν ἁμαρτημάτων τῆς κατωτέρας φύσεως; Εἰς τὰ ὄμματα ἐκείνου, ὅστις εἶναι αὐτὴ ἡ ἀγάπη, δὲν εἶναι τὸ μέγιστον ἁμάρτημα ἡ ἔλλειψις τῆς ἀγάπης, ἡ παράβασις τῶν καθηκόντων ταύτης; Τὸ νὰ δυσαρεστῆταί τις εὐκόλως, νὰ ἐρεθίζηται ἄνευ σπουδαίου λόγου κατὰ τῶν ἄλλων καὶ νὰ δεικνύῃ κακοτροπίαν κατ' αὐτῶν προδίδει ἐγωϊσμόν, ἔλλειψιν ἀγάπης πρὸς τοὺς ἄλλους. Τὰ ἐλαττώματα ταῦτα βλάπτουσι τοὺς ἄλλους πλεῖον ἢ ἄλλαι κακίαι βαρύτεραι νομιζόμεναι, οἷον ἀσωτεία, φιλαργυρία, ἀκολασία. Οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ πικράνῃ τὸν βίον τοσοῦτον, νὰ ἐνσπείρῃ ἔχθραν, νὰ καταστρέψῃ τοὺς ἱε-

ρωτάτους οἰκογενειακοὺς δεσμούς, ἄνδρας νὰ κάμῃ νὰ λησμονήσωσι τὴν ἀνθρικὴν αὐτῶν ἀξιοπρέπειαν, γυναῖκας τὴν θέσιν των, τέκνα τὸν πρὸς τοὺς γονεῖς των σεβασμόν των, ὅσον χαρακτὴρ εὐερέθιστος, ὀργίλος, εὐκόλως δυσαρεστούμενος. Ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων τούτων πηγάζουσι πολλάκις μεγάλα δυστυχήματα, μεγάλη ἀθλιότης ἐν τῷ κόσμῳ. Παρατηρήσατε ἐγγύτερον τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. Εἶναι ἄνθρωπος τακτικῶς ζῶν, ἐπιμελής, τοῦ καθήκοντος, εὐπειθὴς εἰς τὸν πατέρα του, ἠθικός, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν αὐτὸν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν ἀρνούμεθα αὐτῷ οὐδένα ἔπαινον ὀφειλόμενον αὐτῷ, καὶ ὅμως οὗτος ἵσταται πλήρης πικρίας πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἴκου τοῦ πατρός του. «Ὠργίσθη δέ», λέγει τὸ Εὐαγγέλιον περὶ αὐτοῦ, «καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν». Πόσης δυσαρεσκείας θὰ ἐγένετο πρόξενος ὁ ὠργισμένος οὗτος υἱὸς εἰς τὸν πατέρα του καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν οἶκόν του, πόσον θὰ ἐτάραξε τὴν χαρὰν τὴν ἐν αὐτῷ ἀρξαμένην νὰ ἐπικρατῇ ἐκ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ μικροτέρου υἱοῦ, πόσον θὰ ἐπίκρανε τὸν τελευταῖον τοῦτον! Πόσοι ἀπολωλότες διστάζουσι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, διότι οἱ εὐσεβεῖς νομιζόμενοι ἀδελφοί των ἵστανται ἐπὶ τῆς θύρας τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ διαμαρτυρόμενοι κατὰ τῆς εἰσόδου των, φοβούμενοι μή πως μανθάσι παρ' αὐτῶν; Ἂς προσέξωμεν καλῶς ὁποία θύελλα παθῶν ἐπεσωρεύθη ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ἀντιζηλία, φθόνος, ὀργή, ἀλαζονεία, σκληρότης, ἀπάθεια, ἐγωισμός, δυσαρέσκεια, ἰσχυρογνωμοσύνη, πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἀσχημίζουσι τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν ψυχήν του, πάντα ταῦτα ὑπολανθάνουσιν ἐν παντὶ ὁμοίῳ χαρακτῆρι. Τίς θὰ διστάσῃ λοιπὸν νὰ παραδεχθῇ, ὅτι τὰ ἁμαρτήματα ταῦτα τοῦ πνεύματος εἶναι ὀλεθριώτερα δι' ἡμᾶς καὶ τοὺς περὶ ἡμᾶς ἢ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ ἀπολωλότος υἱοῦ; Δὲν ἔλυσεν ὁ Χριστὸς ἤδη τὸ ζήτημα τοῦτο, ὅταν λέγῃ πρὸς τοὺς ἐγωϊστάς, ἀλαζόνας καὶ ἀδιαφόρους πρὸς τοὺς πάσχοντας Φαρισαίους, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ μᾶλλον θὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἢ αὐτοὶ οἱ κατὰ τὸν τύπον τηροῦντες τοῦ νόμου; Δι' ἀνθρώπους τοιούτους δὲν ὑπάρχει τόπος ἐν οὐρανῷ. Θὰ διέφθειρον καὶ ἐν οὐρανῷ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἄλλων. Διὰ τοῦτο τοιοῦτος ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐὰν δὲν ἀναγεννηθῇ, ἐὰν δὲν μεταβάλῃ τὸν χαρακτῆρά του. Εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ ὅστις δὲν ἔχει τι οὐράνιον καὶ θεῖον ἐν τῇ καρδίᾳ του, δὲν φέρει ἐν αὐτῇ τὴν ἀγάπην, ἧς ὡραία ἐκδήλωσις εἶναι ἡ πραότης καὶ ἡ ἠπιότης.

Νῦν ἐννοοῦμεν διατί τὰ τῆς κρίσεως λεγόμενα ταῦτα ἐλαττώματα τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ εὐερεθίστου εἶναι τοσοῦτον σημαντικά· εἶναι δηλωτικὰ ἐσωτερικῆς κακῆς διαθέσεως. Διὰ τοῦτο ἐπάταξε αὐτὰ τοσοῦτον σφοδρῶς. Ἡ κρῖσις καὶ ὁ χαρακτὴρ ἡμῶν εἶνε ἡ ἐκδήλωσις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ψυχῆς ἡμῶν· ὁ καλὸς χαρακτὴρ ἐκδηλοῖ ψυχὴν ὡραίαν, πεπληρωμένην ἀγάπης· ὁ κακὸς ἐλέγχει ἀσχημίαν ψυχῆς, ψυχὴν ἔρημον ἀγάπης. Ἡ ἐδιοτροπία καὶ τὸ εὐερέθιστον εἶναι τρόπον τινὰ πῦον, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἀπὸ ἐσωτερικοῦ ἕλκους, εἶναι δηλητηριώδης φλύκταινα ἐξ ἐσωτερικῆς φλεγμονῆς πηγάζουσα, ἐκδήλωσις ἐσωτερικῆς νόσου τῆς καρδίας, ἄλλως λέξειν ἡ φανέρωσις ποικίλων ἀσχήμων καὶ μὴ χριστιανικῶν ψυχικῶν διαθέσεων. Εἶναι τὸ ὅλως ἀντίθετον τῆς ὑπομονῆς, τῆς φιλοφροσύνης, τῆς γενναιοψυχίας, τῆς ἀγαθότητος, τῆς αὐταπαρνήσεως, αἵτινες ἀρεταὶ κοσμοῦσι τὴν ὡραίαν ψυχήν.

Διὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ ἐξωτερικῶς νὰ ἐπιδιορθώσωμεν τὸν χαρακτῆρα ἡμῶν, πρέπει νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὸ βάθος τοῦ πράγματος, ἡ καρδία πρέπει νὰ ἀνανεωθῇ. Τότε μόνον αἱ ἄνω μνημονευθεῖσαι ἰδιοτροπίαι καὶ κακίαι τοῦ χαρακτῆρος θὰ ἐκλείψωσι. Ἐὰν θεραπεύεται δὲ ἡ ψυχή, ἐὰν ἁπλῶς ἀπομακρύνῃ τις ἀπ' αὐτῆς τὰς νοσηρὰς οὐσίας, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐὰν ἐγχύσῃ τις εἰς αὐτὴν νέαν ὀρεκτικὴν δύναμιν, νέον πνεῦμα. Ἡ ἀνακαινοποιὸς αὕτη τῆς ψυχῆς δύναμις εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, τὸ νέον πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν ὁ Χριστὸς ἢ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ διεισδύσῃ εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν, τότε ἀναπνοαί, καθαρίζει καὶ ἀναπλάσσει ὁλοκληρον τὴν ὑπαρξιν ἡμῶν. Μόνον διὰ τοιαύτης θείας ἐπιδρά[illegible] δύναται νὰ ἐκβληθῇ πᾶν ὅ,τι ἄκοσμον καὶ ἀφιλάνθρωπον καὶ ἐγωϊστικὸν ἐνυπάρχει ἐν τῷ χαρακτῆρι ἡμῶν, τότε μόνον δύναται νὰ τελεσθῇ τελεία ἀναγέννησις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου ἐν ἡμῖν. Εἰς τὴν ἀγαθὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἠθικὴν ἐπενέργειαν ἐφ' ἡμῶν πρέπει ὡς τὸ κυριώτερον νὰ προστεθῇ ἡ ἐπίδρασις τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ ἢ ἡ ἐπιροὴ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Πρέπει νὰ ἔχωμεν τὰ αἰσθήματα, τὰ φρονήματα τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νὰ ἔχωμεν τὴν ἀγάπην αὐτοῦ. «Τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» λέγει ὁ Παῦλος. Ἵνα μὴ εἴπῃ τις, ὅτι δὲν ἔχει καιρὸν νὰ φροντίσῃ περὶ τοιούτων πραγμάτων, διότι τὸ σπουδαιότατον ἐν τῷ βίῳ εἶναι τοῦτο· εἶναι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν. Εἶναι κάλλιον νὰ μὴ ζῇ τις ἢ νὰ ζῇ βίον ἐγωϊστικόν, ἄνευ ἀγάπης.

Ὀλίγας μόνον λέξεις θὰ εἴπωμεν περὶ ἀθωότητος καὶ εἰλικρινείας. Ἀθωότης εἶναι ἡ ἀστοργία ὁ ἀντίθετος τῇ δυσπιστίᾳ.

τῇ τάσει τοῦ ὑποπτεύεσθαι πάντοτε τοὺς ἄλλους ὡς σκεπτομένους κακὰ καθ' ἡμῶν. Ἡ κτῆσις τῆς ἀρετῆς ταύτης εἶναι τὸ μέγα μυστήριον τῆς προσωπικῆς ἐπιροῆς. Μόνον ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ ἐπιροεάσωσιν ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι τρέφουσιν εἰς ἡμᾶς ἐμπιστοσύνην. Ὅταν οἱ πέριξ ἡμῶν δυσπιστῶσιν εἰς ἡμᾶς, ἀπομονούμεθα καὶ πᾶσα ἀνάπτυξις ἡμῶν καθίσταται δύσκολος. Τοὐναντίον ὅταν οἱ περὶ ἡμᾶς ἐμπιστεύωνται ἡμᾶς, τότε εὑρίσκομεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑποστήριξιν καὶ προαγόμεθα. Πρέπει νὰ εὐχαριστῶμεν τῷ Θεῷ, ὅτι ἐν τῷ ποιμνίῳ καὶ κοχυπόπτῳ τούτῳ κόσμῳ ὑπάρχουσι καὶ ἄνθρωποι — εἶναι οὗτοι οἱ σπάνιαι καὶ εὐγενεῖς φύσεις, — οἵτινες εἶναι ἀθῶοι πρὸς τοὺς ἄλλους, οὐδεμίαν δὲ τρέφουσι κακὴν ὑπόνοιαν περὶ τῶν ἄλλων. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου. «Ἡ ἀγάπη οὐ λογίζεται τὸ κακόν»· ἡ ἀγάπη δὲν χαιρεκακεῖ· «οὐ συγχαίρει τῇ ἀδικίᾳ». Τοὐναντίον ἐλπίζει τὸ καλὸν παρὰ τῶν ἄλλων, βλέπει δὲ πάντα ἀπὸ τῆς καλῆς των ὄψεως, λησμονεῖ δὲ τὸ κακόν. Ὁποία μακαρία κατάστασις τῆς ψυχῆς! Πόσον εὐτυχὴς εἶναί τις, ὅταν ἐν τῷ βίῳ του, ἔστω καὶ σπανίως, ἀπαντᾷ τοιαύτην ἀθωότητα, εὑρίσκῃ παρὰ τοῖς ἄλλοις τοιαύτην ἄδολον καὶ ἀνεπιφύλακτον πίστιν. Ὅταν ἐπιδρῶμεν ἐπὶ ἄλλων, εὐκόλως παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἐπίδρασίς μας εἶναι κατὰ τοσοῦτον μεγαλειτέρα, καθ' ὅσον ἐμπνέομεν πίστιν εἰς τὴν εἰλικρίνειαν ἡμῶν. Εἷς ἀποπλανηθεὶς τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἔρχεται νὰ ἔχῃ πίστιν εἰς ἑαυτὸν καὶ νὰ ἐλπίζῃ τὴν σωτηρίαν του, ὅταν ἴδῃ καὶ ἄλλους ἔχοντας πίστιν εἰς αὐτόν. Διότι ἐν τῇ πίστει ταύτῃ ἀνευρίσκει τὸ ἀπολεσθὲν ἰδεῶδές του καὶ ἀποφασίζει νὰ ἐπανακτήσῃ αὐτό. Ἡ ἀθωότης εἶναι καλὴ ζύμη ἐν τῷ ποιμνίῳ τούτῳ κόσμῳ. Παρ' αὐτῇ δ' ἵσταται ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ ἀγάπη συγχαίρει τῇ ἀληθείᾳ». Ὅστις ἔχει ἐν τῇ καρδίᾳ του βασιλεύουσαν τὴν ἀγάπην, ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθειαν οὐχ ἧττον ἢ τὸν πλησίον του. Χαίρει ἐπὶ τῇ ἀληθείᾳ· τὴν ἀλήθειαν δὲ ταύτην ζητεῖ ἀ ἀνεύρῃ πανταχοῦ, χωρίζων ἀπ' αὐτῆς πᾶν ὅ,τι οἱ ἄνθρωποι προσέθηκαν καὶ ἀνέμιξαν μετ' αὐτῆς. Μόνον τῆς ἀληθείας θέλων νὰ ἦναι μαθητής τιμᾷ καὶ τὸ ἐλάχιστον μόριον τῆς ἀληθείας, ὁπουδήποτε εὕρῃ αὐτό, καὶ δι' οἱωνδήποτε θυσιῶν καὶ ἂν ἠναγκάσθη νὰ ἀποκτήσῃ αὐτό. Τὸ ψεῦδος εἶναι ξένον αὐτῷ, διότι καὶ ἡ δολιότης, ἧς ἔκφανσις εἶναι τὸ ψεῦδος, εἶναι μακρὰν αὐτοῦ. Οἱ λόγοι του εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια.

Ταῦτα περὶ τοῦ περιεχομένου τῆς ἀγάπης. Νῦν μένει νὰ ἴδωμεν πῶς δι' αὐτῆς δυνάμεθα νὰ ἀνυψώσωμεν τὸν βίον καὶ τὴν ὕπαρξιν ἡμῶν. Τὸ κυριώτερον ἔργον ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν ἔστω πῶς νὰ μάθωμεν νὰ ἀγαπῶμεν. Δὲν παρέχει δὲ ὁ βίος ἡμῶν καθ' ἑκάστην ἀφορμὴν πρὸς τοῦτο; Ἐκάστη ἡμέρα δὲν δίδει ἡμῖν μυρίας εὐκαιρίας πρὸς τοῦτο; Ἂς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν πάντοτε ὅτι ὁ κόσμος δὲν εἶναι τόπος ἁπλῶς διασκεδάσεως, ἀλλὰ κυρίως σχολεῖον. Ὁ βίος δὲν εἶναι συνεχὴς ἑορτή, ἀλλὰ κυρίως ἐργάσιμος ἡμέρα. Εἶναι ἀγωγή τις, τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶναι ὁσημέραι νὰ μανθάνωμεν νὰ ἀγαπῶμεν. Τί πράττει ὁ καλλιτέχνης, ὁ γλύπτης, ὁ μουσικός; ἀσκεῖται. Τί κάμνει ὁ ἐπιστήμων, ἀσκεῖται; Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ πράττῃ καὶ ὁ Χριστιανός· νὰ ἀσκῇ ἑαυτὸν ἐν τῇ ἀρετῇ, ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ἡ ψυχὴ τελειοποιεῖται, ὅπως καὶ τὸ σῶμα κατὰ ὡρισμένους νόμους. Ὅστις δὲν ἀσκεῖ τὸν βραχίονα αὐτοῦ, δὲν ἀποκτᾷ νευρικὴν δύναμιν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅστις πάσχει ἐσωτερικὴν νωθρότητα, δὲν ἐνισχύεται, δὲν τελειοποιεῖται ἠθικῶς, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ δὲν ἀποκτᾷ δυνάμεις, δὲν αὐξάνει, δὲν καλλύνεται. Ἡ ἀγάπη δὲν εἶναι παροδικὸν φαινόμενον, εἶναι αὐτὴ ἡ χριστιανικὴ φύσις ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἀναπτύξει. Εἰς τὴν πλήρη λοιπὸν ταύτην ἠθικὴν ἀνάπτυξιν μόνον διὰ τῆς ἀσκήσεως δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν.

Τί ἔπραττεν ὁ Χριστὸς ἐν τῇ νεανικῇ του ἡλικίᾳ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ; Ἐδιδάσκετο. Καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ τελείου ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ὅτι «ἦν ὑποτασσόμενος καὶ ὅτι προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις». Μὴ γογγύζετε διὰ τὰς ἐκ τοῦ βίου δυσχερείας· μὴ μεμψιμοιρεῖτε διὰ τὰς ἀκαταπαύστους φροντίδας, διὰ τὴν ἀθλιότητα τῶν περιστάσεων, ἐν αἷς εἶσθε ἠναγκασμένοι νὰ ζῆτε, διὰ τὰς δυσαρεσκείας, διὰ τὴν μοχθηρίαν ἢ χυδαιότητα τῶν ἀνθρώπων, μεθ' ὧν κατ' ἀνάγκην ἀναστρέφεσθε ὡς ἐκ τοῦ ἔργου σας. Πρὸ πάντων μὴ ἀγανακτεῖτε κατὰ τῶν πειρασμῶν, οἵτινες παρουσιάζονται ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ βίου σας καὶ δυσχεραίνουσιν αὐτὴν καὶ καταθλίβουσι πολλάκις ὑμᾶς. Διότι πᾶσαι αὗται αἱ δυσχέρειαι εἶναι τὸ σχολεῖόν σας, εἶναι ὁ ἀγών, δι' ὃν ὁ Θεὸς σᾶς προώρισε. Δὲν ἐννοεῖτε ὅτι διὰ πάντων τούτων ὁ Θεὸς ἐξασκεῖ ὑμᾶς εἰς τὴν ὑπομονήν, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν γενναιοψυχίαν, τὴν αὐταπάρνησιν, τὴν ἀγάπην, τὴν ἀγαθότητα; Μὴ ἀποκρούετε τὴν χεῖρα, ἥτις ζητεῖ νὰ σᾶς ὑψώσῃ εἰς τὴν τελειότητα καὶ πλάσῃ ὑμᾶς καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ. Ἴσως ἐν ἀρχῇ ὑπάρχουσιν ἐν ἡμῖν ἀσθενῆ ἴχνη τῆς θείας εἰκόνος, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ αὐξάνει τὸ κάλλος τῆς εἰκόνος ταύτης καὶ πᾶς ὑπερνικηθεὶς πειρασμὸς χρησιμεύει εἰς τὴν τελειοποίησίν της. Διὰ τοῦτο μὴ φοβεῖσθε τοὺς ἀγῶνας τοῦ βίου· μείνατε ἐν τῷ μέσῳ τῆς πάλης τοῦ βίου, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων, ἀντι-

μετωπίσατε θαρραλέως τὰς δυσχερείας καὶ τὰ προσκόμματα τοῦ βίου. «Κατὰ μικρὸν ἀποκτᾷ τις ἱκανότητα πρὸς τὴν πάλην τοῦ βίου καὶ σχηματίζεται ὁ χαρακτὴρ ἐν τῷ ῥεύματι τῆς ζωῆς» λέγει ὁ Γκαῖτε. Μόνος μένων δύναταί τις ἴσως νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἕξιν τῆς προσευχῆς, τῆς μελέτης τῶν θείων, τῆς μυστικῆς προσηλώσεως εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' ὁ χαρακτὴρ μόνον ἐν τῇ πάλῃ τοῦ βίου ἐνισχύεται. Ἐν ταύτῃ μανθάνει τις πρὸ πάντων νὰ ἀγαπᾷ, νὰ ὑπομένῃ, νὰ ἀνέχηται, νὰ μακροθυμῇ, νὰ συλλυπῆται, νὰ ἐλεῇ.

Ἀλλὰ πῶς, θὰ ἠρώτα τις; Πῶς; Ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν μερικῶν τινων ἐκδηλώσεων τῆς ἀγάπης· ἀλλὰ ταῦτα εἶναι μόνον ὄψεις τινὲς τῆς ἀγάπης. Ἡ ἀγάπη ἐν τούτοις δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ τελείως. Τὸ φῶς εἶναι πλέον τι ἢ ἕνωσις ἑπτὰ χρωμάτων, εἶναι ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀπορρέων λάμπων καὶ θερμαίνων ζωογόνος αἰθήρ. Ἐπίσης καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι πλέον ἢ τὸ σύνολον τῶν ἰδιοτήτων αὐτῆς, εἶναί τι ἐκ Θεοῦ πηγάζον, φῶς καὶ θερμότητα ἀναυγάζον εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐνισχύον καὶ ἀνυψόνον. Ἀνθρωπίνη τέχνη δύναται τὰ ἑπτὰ χρώματα νὰ συνενώσῃ, τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι λευκόν. Ἐν τούτοις φῶς δὲν παράγεται. Ἐπίσης δι' ἑνώσεως τῶν ἀρετῶν καθίσταται ὁ ἄνθρωπος βεβαίως ἐνάρετος, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην δὲν ἀποκτᾷ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον. Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ ἀποκτήσωμεν τὸ οὐράνιον τοῦτο ἀγαθόν, τὸ ἄριστον τοῦτο ἐν τῷ βίῳ; Ἐὰν ἐνισχύωμεν τὴν θέλησιν ἡμῶν, ἐὰν σπουδάζωμεν νὰ προσοικειωθῶμεν τὴν ἀγάπην, ἐὰν λαμβάνωμεν ὡς παραδείγματα πλήρεις ἀγάπης ἀνθρώπους, ἐὰν ἀκολουθῶμεν ὡρισμένους ἠθικοὺς κανόνας ἐν τῷ βίῳ μας, πάντα ταῦτα προάγουσιν ἡμᾶς ἠθικῶς. Ἀλλὰ ταῦτα μόνον δὲν ἀρκοῦσιν, ἵνα πληρώσῃ τὴν καρδίαν ἡμῶν ἡ ἀγάπη. Θέλετε νὰ ἀκούσητε τί κυρίως δύναται νὰ μεταδώσῃ εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν τὴν ἀγάπην; Ἀκούσατε.

Ἐν τῇ Α' ἐπιστολῇ τοῦ Ἰωάννου ἀναγινώσκομεν· «Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτόν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς». Νεώτεροι κριτικοὶ κατὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα ἀναγινώσκουσιν· «ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς» — οὐχὶ ἡμεῖς ἀγαπῶμεν α ὐ τ ό ν, ἀλλ' ἁπλῶς ἡμεῖς ἀ γ α π ῶ μ ε ν. Ἡ ἀνάγνωσις αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὅλον κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον ἐν γένει. «Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, ὅ τ ι αὐτὸς πρῶτος ἡμᾶς ἠγάπησε». Τὸ λεξίδιον τοῦτο ὅ τ ι δεικνύει τὴν αἰτίαν καὶ τὴν πηγὴν τῆς ἐν ἡμῖν ἀγάπης. Ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς πρῶτος ἡμᾶς ἠγάπησε, διὰ τοῦτο ἀγαπῶμεν καὶ ἡμεῖς αὐτόν, διὰ τοῦτο ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς. Δὲν δυνάμεθα ἄλλως νὰ πράξωμεν· ἡ ἀγάπη ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἡμῖν μεταδοθεῖσα ἀναγκάζει ἡμᾶς πρὸς τοῦτο. Ἐπειδὴ ἠγάπησεν ἡμᾶς, ἀγαπῶμεν καὶ ἡμεῖς. Ἡ ἀγάπη του ἔχει τοιαύτην δύναμιν, ὥστε ἐγείρει ἐν ἡμῖν ὁμοίαν ἀγάπην, ἡ δὲ καρδία ἡμῶν μεταβάλλεται ἐντελῶς. Προσβλέψατε εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, θαυμάσατε αὐτήν, καὶ θὰ μάθητε νὰ ἀγαπᾶτε. Θέσατε ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τοιαύτῃ σχέσει πρὸς τὸν Χριστόν, ὥστε ἡ καρδία σας νὰ ἀντικατοπτρίσῃ τὴν ἐκείνου, ὥστε νὰ μορφωθῆτε κατὰ τὴν εἰκόνα ἐκείνου καὶ ἀφεύκτως τότε θὰ καταληφθῆτε ὑπὸ τῆς ἀγάπης ἐκείνου, ἡ δὲ ἀγάπη αὕτη ἡ οὕτω μεταδοθεῖσα ἡμῖν θὰ αὐξάνῃ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Αὕτη εἶναι ἡ κυρία ὁδὸς καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλη. Ἡ ἀγάπη δὲν διατάσσεται. Τὴν ἀγάπην πρέπει νὰ ἴδῃ τις, νὰ ἀγαπήσῃ, νὰ θαυμάσῃ, ἵνα κυριευθῇ ὑπ' αὐτῆς καὶ ἀφομοιωθῇ αὐτῇ. Διὰ τοῦτο προσβλέψατε εἰς τὴν τελείαν ἀγάπην ἐν τῷ Χριστῷ καὶ τὸν τέλειον ἠθικὸν βίον ἐν αὐτῷ. Προσβλέψατε εἰς τὴν ὑψίστην θυσίαν του, εἰς τὴν αὐταπάρνησίν του, ἧς ἕνεκα προσφέρει ἑαυτὸν καὶ ἀποθνῄσκει ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑπὲρ ἡμῶν. Δύνασθε νὰ μὴ ἀγαπήσητε τότε αὐτόν; Ἀγαπῶντες δ' αὐτὸν ἀναγκαίως θὰ ὁμοιάσητε αὐτῷ. Ἐάν τις τεμάχιον σιδήρου προσεγγίσῃ εἰς ἠλεκτρισμένον σῶμα, ἠλεκτρίζεται καὶ αὐτὸ ἐπὶ στιγμήν. Ἡ ἁπλῆ συνεπαφὴ μετὰ τοῦ μαγνήτου μεταδίδει τὸν μαγνητισμὸν καὶ εἰς τὸν σίδηρον, καὶ ἐφ' ὅσον καὶ τὰ δύο μένουσι συνηνωμένα, μένουσι καὶ τὰ δύο σώματα μαγνητισμένα. Μείνατε καὶ σεῖς ἡνωμένοι μετὰ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς, τῆς ὑψίστης ταύτης ἐκδηλώσεως τῆς ἀγάπης ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ ὡς διὰ μαγνητισμοῦ θὰ μεταδοθῇ καὶ μείνῃ ἐν ὑμῖν ἡ ἀγάπη αὐτοῦ. Ὅπως καὶ αὐτός, θὰ ἑλκύητε καὶ σεῖς πάντας τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ὑμᾶς καὶ θὰ ἑλκύησθε πρὸς αὐτούς. Ἡ ἐπενέργεια αὕτη τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ ἐφ' ὑμᾶς θὰ ἦναι ἀδιάλειπτος. Μείνατε πλησίον τῆς αἰτίας καὶ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἔλθῃ ἀφ' ἑαυτοῦ. Δὲν εἶναι ἄλλως δυνατὸν νὰ συμβῇ. Ὁ χριστιανισμὸς δὲν εἶναί τι αἰνιγματῶδες καὶ ἀκατάληπτον καὶ ὑπερκόσμιον, εἶναί τι ἁπλούστατον καὶ φυσικώτατον, ἡ βασιλεία τῆς ἀγάπης ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁ ἱεροκῆρυξ Ἐδουάρδος Ἴρβινγ ἐπεσκέφθη ποτὲ ἀσθενοῦντα, ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ ἐπιθέσας τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, καὶ παρηγορῶν αὐτὸν λέγει πρὸς τοῖς ἄλλοις· «Ὁ πλήρης ἀγάπης Θεὸς ἀγαπᾷ σε». Εἰς τὸν βαρέως ἀσθενῆ οἱ λόγοι οὗτοι ἐνεποίησαν τοιαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε ἐγερθεὶς ἐπὶ τῆς κλίνης ἤρχισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τοὺς λόγους ἐκείνους· «Ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ ἡμᾶς, ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ ἡμᾶς!» Ὁ ἄνθρωπος μετεβλήθη τελείως διὰ τῶν λόγων ἐκείνων. Ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ αὐτὸν κατέλαβε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ζωηρῶς· ἡ ἄλλοτε ὡς πάγος πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀποσκληρυνθεῖσα καρδία του ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τῆς θείας ἀγάπης ἀνελύθη καὶ τελείως ἀνενεώθη. Οὕτως ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἡ κηρυχθεῖσα διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς ὕψιστον βαθμὸν ἐκδηλωθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ μεταβάλλει τὴν ἐγωϊστικὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ αὐτὸν προσεγγίζοντος καὶ μορφοῖ τὸν νέον ἄνθρωπον ἐν ἡμῖν, τὸν ἀνεκτικόν, τὸν μετριόφρονα, τὸν ἀγαθόν, τὸν φιλάδελφον. Ἄλλη ὁδὸς δὲν ὑπάρχει. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κυρία ἑστία, ἀφ' ἧς αὐγάζει τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς ἀγάπης ἐν τῷ κόσμῳ. Ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον ἡμῶν, ἀγαπῶμεν πάντας καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, διότι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΡΩΤΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑΣ ΠΗΓΑΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθ. 70).

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ Κωνσταντίνου ἀνεκλάλητον χαρὰν προὐξένησεν εἰς τὸν ὀρθόδοξον τῆς Ἀλεξανδρείας λαόν, ὅστις νουθετούμενος καὶ διδασκόμενος διὰ τῶν συχνῶν τοῦ Ἀθανασίου ὁμιλιῶν οὐ μόνον βεβαιότερος εἰς ἀληθῆ πίστιν ἐγίνετο, ἀλλὰ καὶ οὕτω ἠθικώτερος καὶ ἐλεημονέστερος καθίστατο, ὥστε μετὰ δικαίας ὑπερηφανείας ἔγραφε περὶ τούτου αὐτὸς ὁ Ἀθανάσιος· «Πόσαι χῆραι, ἔλεγεν ὁ ἅγιος ποιμὴν τῆς Αἰγύπτου, πόσαι χῆραι, πόσοι δὲ καὶ ὀρφανοὶ τὸ πρότερον πεινῶντες καὶ γυμνοὶ τυγχάνοντες ἐκ πολλῆς τῆς τῶν λαῶν προθυμίας οὔτε λοιπὸν ἐπείνων, ἀλλὰ καὶ ἐνδεδυμένοι προσήρχοντο! Καὶ ὅλως τοσαύτη ἦν ἅμιλλα περὶ ἀρετήν, ὡς ἑκάστην οἰκίαν καὶ οἶκον ἕκαστον νομίζειν ἐκκλησίαν εἶναι διὰ τὴν τῶν ἐνοικούντων φιλοκαλίαν τε καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐχήν. Εἰρήνη τε ἦν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις βαθεῖα καὶ θαυμαστή· γραφόντων τῶν πανταχόθεν Ἐπισκόπων καὶ δεχομένων παρὰ Ἀθανασίου τὰ συνήθη τῆς εἰρήνης γράμματα» (1). Εἰρήνη λοιπὸν ἐπεκράτει ἐν ἑπάσῃ τῇ Αἰγύπτῳ ἐχούσῃ τὸν ἑαυτῆς ἀληθινὸν ποιμένα· πᾶς τις ἔχαιρε βλέπων τῶν τοσούτων Ἐπισκόπων τὴν ὁμόνοιαν καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεὸν θεωρῶν τὴν εὐφροσύνην τῶν λαῶν ἐν ταῖς συνάξεσι. Πόσοι τῶν ἐχθρῶν μετενόουν! πόσοι τῶν πρότερον διαβαλλόντων ἀπελογοῦντο! Πόσοι πρότερον μισοῦντες αὐτὸν ὕστερον ἠγάπησαν! Πόσοι τῶν γραψάντων κατ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν Ἀρειανῶν ὄντες ἐρχόμενοι νυκτὸς ἀπελογοῦντο καὶ παρεκάλουν μετὰ δακρύων ζητοῦντες συγχώρησιν παρὰ τοῦ μάρτυρος Ἱεράρχου! Καὶ ὅμως ἡ εἰρήνη αὕτη δὲν ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ. Ὁ Κωνστάντιος καταβαλὼν τὸν Μαγνέντιον τῷ 353ῳ καὶ μονοκράτωρ γενόμενος προσεπάθει νὰ εὕρῃ αἰτίαν, ἵνα ἀπαλλαγῇ ὁριστικῶς τοῦ Ἀθανασίου, οὗτινος ἡ δόξα, ἡ σπουδαιότης καὶ μέχρι τινὸς ἡ ἰσχὺς ἐνόμιζεν ὅτι ἐπισκιάζει τὴν ἑαυτοῦ. Οἱ Εὐσεβιανοὶ ἐνόησαν τὴν πρόθεσιν ταύτην τοῦ Βασιλέως καὶ νέας διαβολὰς ἐσκευώρησαν· ἐσυκοφάντησαν ἀ.) ὅτι ὁ Ἀθανάσιος διαμένων ἐν τῇ Δύσει παρὰ τῷ Κώνσταντι παρώτρυνε τοῦτον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ Κωνσταντίου καὶ β'.) ὅτι δὲν ἔπαυε διαβάλλων δῆθεν τὸν Κώνσταντα εἰς τὸν Μαγνέντιον. Ὁ Κωνστάντιος πείθεται εἰς τὰς συκοφαντίας ταύτας καὶ ἐπιβάλλει, ἵνα πάντες οἱ Ἐπίσκοποι οἱ κοινωνοῦντες μετὰ τοῦ Ἀθανασίου γράψωσι κατ' αὐτοῦ καὶ προστεθῶσι μετὰ τῶν Ἀρειανῶν. Ἑκάστης δὲ πόλεως τὸν λαὸν ἀναγκάζει νὰ ἐκδιώξωσι τὸν ἑαυτῶν Ἐπίσκοπον καὶ νὰ ζητήσωσιν ἀρειανόν. Παλατινοὶ λοιπὸν ἐστάλησαν εἰς ἑπάσας τὰς πόλεις, ἵνα ἐκβιάσωσι τοὺς Ἐπισκόπους λέγοντες «ἢ ὑπογράψατε (κατὰ τοῦ Ἀθανασίου) ἢ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀναχωρεῖτε· καθαιρεθῆναι γὰρ ὑμᾶς Βασιλεὺς προσέταξεν» (1). Ἄλλοι πάλιν Ἐπίσκοποι ἤροντο ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως, ὅστις δι' ἀπειλῶν καὶ ὑποσχέσεων ἠνάγκαζε τούτους νὰ ὑπογράψωσι κατὰ τοῦ Ἀθανασίου. Μάτην ἐκεῖνοι διεμαρτύροντο κατὰ τῆς καινοφανοῦς καὶ ἀντικανονικῆς ταύτης βίας, ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἀμετάπειστος «ἀλλ' ὅπερ ἐγὼ βούλομαι, ἔλεγε, τοῦτο κανὼν νομιζέσθω ... ἢ τοίνυν πείσθητε ἢ καὶ ὑμεῖς ὑπερόριοι γενήσεσθε» (2). Καί, ὅπερ ἔλεγε, τοῦτο ἔπραξεν ὁ Βασιλεύς, διότι πολλοὶ Ἐπίσκοποι ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἔν τε τῇ Δύσει καὶ τῇ Ἀνατολῇ ἐξωρίσθησαν χάριν τοῦ Ἀθανασίου. Κατὰ τοῦ Ἀθανασίου δὲ ἔπεμψε τὸν ἔπαρχον τῆς Αἰγύπτου Συριανὸν ἐντέλλων αὐτῷ νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Ἀθανάσιον καὶ ἐγκαταστήσῃ ἀντ' ἐκείνου Γεώργιόν τινα ἡμιεθνικόν. Τοσοῦτον δὲ ἐπεκράτησε, λέγει ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης, τὰ περὶ Ἀθανασίου λεγόμενα, ὡς εἰς ἄμετρον ὀργὴν ἐκπεσεῖν τὸν Βασιλέα, κελεῦσαί τε ἀναιρεθῆναι αὐτόν, ἔνθα ἂν εὑρίσκοιτο (3). Τὴν νύκτα τῆς 9ης Φεβρουαρίου 356 πεντακισχίλιοι στρατιῶται ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Συριανοῦ ζητοῦσι ν' ἀπαγάγωσι τὸν μάρτυρα Ἱεράρχην.

Ὁ Ἀθανάσιος, λέγει ὁ ἡμέτερος κ. Παπαρρηγόπουλος, διηγήθη αὐτὸς βραδύτερον τὰς

(1) Ἀθαν. ἐστ. Ἀρ. πρὸς τοὺς μοναχοὺς § 25.

(1) Ἀθανασίου αὐτόθι § 31.
(2) Ἀθανασ. ἔνθ' ἀνωτ. § 33.
(3) Ἐκκλ. Ἱστορ. β. 26.

περικετείας τῆς τραγικῆς αὐτῆς σκηνῆς· ἀλλὰ δὲν θέλομεν παραθέσει ἐνταῦθα τὴν εἰκόνα ἐκείνην, ἥτις δύναται νὰ ἐκληφθῇ παρά τινων ὡς περιαυτολογία. Ὅθεν προτιμῶμεν νὰ ἀναφέρωμεν μᾶλλον τοὺς λόγους τοῦ Γίββωνος, ὅστις πολὺ ἀπέχων τοῦ νὰ σεβασθῇ τὸ αἴσθημα τοῦ ἀνδρὸς ἠναγκάσθη ὅμως νὰ θαυμάσῃ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ. Τὴν νύκτα, λέγει ὁ Ἄγγλος ἱστορικός, καθ' ἣν ὁ ἔπαρχος Αἰγύπτου Συριανὸς περιέζωσε διὰ ταγμάτων τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Θεωνᾶ, ὅπου οἱ χριστιανοὶ παννυχίδος τελουμένης ἠγρύπνουν καὶ προσηύχοντο, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καθήμενος ἐπέραχος ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ περιέμενε γενναίως τὸν θάνατον. Ἐνῷ κραυγαὶ καὶ ἀπειλαὶ μανιώδεις διέκοπτον τὴν θείαν ἀκολουθίαν, ὁ Ἀθανάσιος παρώτρυνε τὸν ἔντρομον περὶ αὐτὸν Κλῆρον νὰ ἐπιμένῃ ἐν τῇ εὐλαβεῖ αὐτοῦ πίστει, ψάλλων τὸν ψαλμὸν ἐκεῖνον τοῦ Δαβίδ, ὅστις ἐξυμνεῖ τὸν θρίαμβον τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τοῦ ἀσεβοῦς τῆς Αἰγύπτου τυράννου. Οἱ στρατιῶται ἔθραυσαν τὰς πύλας καὶ ἐξηκόντισαν χάλαζαν βελῶν· τὰ στίλβοντα αὐτῶν ὅπλα ἐξήστραψαν μακρόθεν ὡς ἐκ τῶν φώτων τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπὶ τέλους ἐφώρμησαν οὗτοι ξιφήρεις μέχρι τῶν ἀδύτων τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἱερεῖς ἤδη καθικέτευον τὸν Ἀρχιεπίσκοπον νὰ σώσῃ τὴν πολύτιμον αὐτοῦ ζωήν, ἀλλ' ὁ ἀτρόμητος Ἱεράρχης ἀπεκοιήθη νὰ καταβῇ τοῦ θρόνου πρὶν ἢ ἴδῃ πάντας αὐτοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ ὄντας. Τότε μόνον ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ καὶ ἐπέτυχε νὰ διαφύγῃ διὰ τὴν κορυφωθεῖσαν ταραχὴν καὶ τὸ σκότος τῆς νυκτός. Διασχίσας μετὰ κόπου τὸ ἐκπεπληγμένον πλῆθος καὶ ἐν τῇ κρισίμῳ ταύτῃ στιγμῇ ἐξολισθήσας καὶ καταπατηθεὶς οὔτε τὸ θάρρος αὐτοῦ ἀπέβαλεν, οὔτε τὸ τῆς ψυχῆς παράστημα· οἱ δὲ στρατιῶται, εἰς οὓς εἶχε δοθῇ ὑπὸ τῶν ἀρειανῶν ὑπόσχεσις ἀδρᾶς ἀμοιβῆς, ἐὰν φέρωσι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ματαίως ἐπὶ μακρὸν ἐξηκολούθησαν ζητοῦντες τὸν Ἀθανάσιον. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Γίββων, ἀλλ' ἀκούσωμεν καὶ αὐτὸν τὸν Ἀθανάσιον διηγούμενον καὶ ἐξιστοροῦντα τὰ κατὰ τὴν σκηνὴν ταύτην.

Νὺξ μὲν γὰρ ἤδη ἦν, λέγει ὁ μέγας Ἀθανάσιος, καὶ τοῦ λαοῦ τινες ἐπαννύχιζον προσδοκωμένης συνάξεως· ὁ δὲ στρατηλάτης Συριανὸς ἐξαίφνης ὑπέστη μετὰ στρατιωτῶν πλείον πεντακισχιλίων ἐχόντων ὅπλα καὶ ξίφη γυμνά, καὶ τόξα, καὶ βέλη καὶ ῥόπαλα· καὶ τὴν μὲν Ἐκκλησίαν αὐτὸς περικυκλώσας στήσας τοὺς στρατιώτας σύνεγγυς, ὥστε μὴ δύνασθαί τινας ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐξελθόντας παρελθεῖν αὐτούς. Ἐγὼ δὲ ἄλυγον ἡγούμενος ἐν τοσαύτῃ συγχύσει καταλεῖψαι τοὺς λαούς, καὶ μὴ μᾶλλον προκινδυνεύων αὐτῶν, καθεσθεὶς ἐπὶ τοῦ θρόνου προέτρεπον τὸν μὲν Διάκονον ἀναγινώσκειν ψαλμόν, τοὺς δὲ λαοὺς ὑπακούειν ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ πάντας οὕτως ἀναχωρεῖν καὶ εἰς τοὺς οἴκους ἀπιέναι. Ἀλλὰ τοῦ στρατηλάτου βίᾳ λοιπὸν ἐπεισελθόντος καὶ τῶν στρατιωτῶν περιλαβόντων τὸ ἱερατεῖον ἕνεκα τοῦ συλλαβεῖν ἡμᾶς, οἱ μὲν εὑρεθέντες ἐκεῖ Κληρικοὶ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν λαῶν ἐβόων, ἠξίουν ἀναχωρεῖν ἤδη καὶ ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἀντέλεγον μὴ πρότερον ἀναχωρήσειν, εἰ μὴ πάντας καθ' ἕκαστον ὑπεξέλθοιεν. Ἀναστὰς γοῦν καὶ προστάξας εὐχὴν οὕτως ἀντηξίουν ἀπιέναι πρότερον τοὺς πάντας, βέλτιον εἶναι λέγων ἐμὲ κινδυνεύειν ἢ βλαβῆναί τινας ἐξ ὑμῶν. Ἐξελθόντων τοίνυν τῶν πλείστων καὶ τῶν λοιπῶν ἐπακολουθούντων οἱ σὺν ἡμῖν ὄντες ἐκεῖ Μοναχοὶ καί τινες τῶν Κληρικῶν ἀνελθόντες εἵλκυσαν ἡμᾶς· καὶ οὕτως ἐπὶ μάστιγι τῇ ἀληθείᾳ τῶν στρατιωτῶν τῶν μὲν περιεστηκότων τὸ ἱερατεῖον, τῶν δὲ περιερχομένων τὴν Ἐκκλησίαν διήλθομεν τοῦ Κυρίου ὁδηγοῦντος καὶ αὐτὸν φυλάττοντος .... (Ἀθανασίου ἀπολογία περὶ τῆς ἑαυτοῦ φυγῆς § 24).

Ὁ Ἀθανάσιος φυγὰς γενόμενος καὶ κρυπτόμενος ἐν ταῖς Μονῇς καὶ ταῖς κρύπταις τῆς Αἰγύπτου ὡς πρώτην του πρᾶξιν ἐθεώρησε νὰ γράψῃ καὶ ἀπολογηθῇ πρὸς τὸν Κωνστάντιον ἀναιρῶν μίαν πρὸς μίαν δι' ἀκαταμαχήτων ἐπιχειρημάτων τὰς συκοφαντίας τῶν Ἀρειανῶν· εἶτα ἔγραφε τὸν ἀπολογητικὸν κατὰ Ἀρειανῶν, καὶ τὴν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Αἰγύπτου καὶ Λιβύης. Μετὰ ταῦτα (357) ἔγραψε τὴν ἀπολογίαν περὶ τῆς φυγῆς αὐτοῦ καὶ μετὰ ἓν ἔτος τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Σερακίωνα περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρείου καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς μοναχοὺς μετὰ τῆς ἱστορίας τῶν Ἀρειανῶν κλπ. Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι ὁ Ἀθανάσιος καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ προσφέρει νέος ὑπηρεσίας τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Αἰγύπτου ἔγραφεν ἀπολογίας καὶ ἐπιστολὰς συγκινητικάς, δι' ὧν ἐνεθάρρυνε τοὺς συνεξορισθέντας μετ' αὐτοῦ Ἐπισκόπους παραμυθούμενος μὲν αὐτοὺς διὰ τὸ ἄδικον τῶν κακώσεων καὶ τοὺς καταδιωγμούς, οὓς ὑφίσταντο, οἰκτείρων δὲ τοὺς διώκτας διὰ τὰς παρανόμους αὐτῶν ἀποφάσεις. Εἰς τὴν ἐξορίαν ταύτην ὀφείλεται ἰδίως ἡ πολύτιμος συγγραφὴ τῶν τεσσάρων λόγων κατὰ Ἀρειανῶν, δι' ὧν ἀναπτύσσεται φιλοσοφικώτατα τὸ δόγμα περὶ τῆς θεότητος τοῦ Λόγου, καὶ οἵτινες ἐχρησίμευσαν εἶτα εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὑπόδειγμα καὶ βάσις τῆς ἐσωτερικῆς διδασκαλίας.

Μετὰ τὴν φυγὴν ταύτην τοῦ Ἀθανασίου ἐκ τῆς Ἐκκλησίας οἱ στρατιῶται διεχύθησαν ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ ἠρεύνων ἁπάσας τὰς οἰκίας νομίζοντες ὅτι θὰ συλλάβωσί που αὐτόν. «Ποῖον οἶκον οὐκ ἐπόρθησαν; γράφει αὐτὸς ὁ Ἀθανάσιος, ποίαν οἰκίαν προφάσει τοῦ εὑρεναῖ οὐ διήρπασαν; ποῖον κῆπον οὐ κατεπάτησαν καὶ τάφον οὐκ ἐπήνοιξαν; πρόφασιν μὲν ὡς Ἀθανάσιον ἐπιζητοῦντες προβαλλόμενοι, τὸ δὲ ὅλον ἦν αὐτοὺς σπουδαζόμενον διαρπάζειν καὶ σκυλεύειν τοὺς ἀπαντῶντας». Οἱ ἀφωσιωμένοι εἰς τὸν Ἀθανάσιον Χριστιανοὶ τῆς Αἰγύπτου διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῶν βιαιοπραγιῶν τούτων τῶν στρατιωτῶν εἰς τὸν Κωνστάντιον καὶ παρεκάλεσαν τοῦτον θερμῶς, ὅπως ἐπαναφέρῃ τὸν Ἀθανάσιον, ἵνα ἐπέλθῃ ἡ εἰρήνη ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, ἀλλὰ μάτην· διότι ὁ Κωνστάντιος εἶχεν ἀποφασίσει ἤδη τὰ ἔσχατα κατὰ τοῦ Ἀθανασίου.

Ὁ Ἀθανάσιος ἔμεινεν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Αἰγύπτου ὡς ἐξόριστος μέχρι τέλους τοῦ 361 ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ 362, διότι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντίου γενόμενος Αὐτοκράτωρ κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 361 ὁ Ἰουλιανὸς «τοὺς ἀλλοτρίαν οἰκεῖν καταδικασθέντας ἱερίας ἐπὶ τῆς Κωνσταντίου βασιλείας μετεκαλέσατο· λέγεται δὲ μὴ ψευδοῦ τῆ περὶ αὐτὸν ταῦτα προστάξας, ἀλλ' ὥστε ἢ ὑπὸ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔριδος ἐμφυλίῳ μάχῃ πολεμεῖσθαι τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τῶν οἰκείων διαμαρτεῖν θεσμῶν ὑ. Κωνστάντιον διαβέλλων»(1) Εἴτε οὕτως, εἴτε ἄλλως γενομένης στάσεως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ φονευθέντος τοῦ Γεωργίου κακοῦ κακῶς, ὁ Ἀθανάσιος ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἐξορίας καὶ γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας κυριολεκτικῶς μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων προσεκάλεσε Σύνοδον, ἵνα βεβαιώσῃ τὴν πίστιν τῆς Νικαίας καὶ ἤρξατο διπλοῦν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἔνθεν μὲν κατὰ τῶν Ἀρειανῶν, ἔνθεν δὲ κατὰ τῶν Ἑθνικῶν, οἵτινες ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τοῦ Βασιλέως θέλοντος νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν θνήσκουσαν ἤδη ἀρχαίαν θρησκείαν ἀδεῶς ἠρώχλουν καὶ ἐπάρατον τὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ἀθανάσιος μεθ' ὅλας ταύτας τῶν Ἑθνικῶν τὰς ἀντιδράσεις οὐ μόνον ἐν ἐπήλπισεν, ἀλλ' ἀδεῶς ἐδίδασκε τὰ πλήθη καὶ πολλοὺς τῶν Ἑθνικῶν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν μετετίθετο. Ἡ ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ὀρθοδοξίας ἐνέργεια αὕτη τοῦ Ἀθανασίου δὲν ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ, διότι οἱ Ἑθνικοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας κάτοικοι ἀτηρόησαν τοῦ Ἀθανασίου ὡς λυμαίνοντος ἡν πόλιν καὶ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον (2). Κατὰ δὲ Σωζόμενον (3) δὲ ὁ Βασιλεὺς (Ἰουλιανὸς) «πυθόμενος ἐκκλησιάζειν τὸν Ἀθανάσιον ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀδεῶς διδάσκειν τὰ πλήθη καὶ πολλοὺς Ἑλλήνων εἰς Χριστιανισμὸν μετατίθεσθαι προσέταξεν αὐτὸν ἐξιέναι τῆς Ἀλεξανδρείας». Μάτην ὁ λαὸς ὁ Χριστιανικὸς παρεκάλεσε τὸν Ἰουλιανὸν νὰ διατηρήσῃ τὸν Ἀθανάσιον ἐν τῇ θέσει του· ὁ Ἰουλιανὸς ἔμενεν ἄκαμπτος καὶ εἶχε δίκαιον, διότι ὁ Ἀθανάσιος κατέστρεφεν ἅπαντα τὰ ὄνειρα αὐτοῦ. Ὅθεν γράφων ὁ Ἰουλιανὸς πρὸς τὸν ἔπαρχον Αἰγύπτου Ἐκδίκιον, τὸν διαταχθέντα νὰ ἐκδιώξῃ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, ἔλεγεν «ὄμνυμι τὸν μέγαν Σέραπιν, ὡς εἰμὶ πρὸ τῶν δεκεμβρίων καλενδῶν ὁ Θεοῖς ἐχθρὸς Ἀθανάσιος ἐξέλθοι ἐκείνης (τῆς Ἀλεξανδρείας), μᾶλλον δὲ πάσης τῆς Αἰγύπτου τῇ ὑπακούσει τάξει προτιμήσαιμι χρυσοῦ λίτρας ἑκατόν... Καὶ τῇ αὐτοῦ χειρὶ πάνυ μελυπεῖ τὸ καταφρονεῖσθαι τοὺς Θεοὺς πάντας. Οὐδὲν οὕτως ἴδοιμι, μᾶλλον δὲ ἀκούσαιμι μηδενὸς παρά σου πραχθέντος ὡς Ἀθανάσιον ἐξεληλαμένον τῶν τῆς Αἰγύπτου τόπων τῶν μιαρῶν, ὃς ἐτόλμησεν ἑλληνίδας ὑπ' ἐμοῦ γυναῖκας τῶν ἐπισήμων βαπτίσαι διώκεσθαι» (4). Ὁ Ἀθανάσιος μέλλων νὰ ἐξέλθῃ ἐξ Ἀλεξανδρείας ἔκρινε καλὸν νὰ προφητεύσῃ περὶ τοῦ Ἰουλιανοῦ εἰς τὸ θακρύον πλῆθος τῶν Χριστιανῶν, ὅπερ προέπεμπεν αὐτόν, λέγων «θαρσεῖτε, νεφύδριόν ἐστι (ὁ Ἰουλιανὸς) καὶ θᾶττον παρελεύσεται» (2). Καὶ ἀληθῶς ὁ Ἰουλιανὸς νεφύδριον ἦν, ὅπερ ὀλιγώτερον τῶν δύω ἐτῶν ἔστη ἐπὶ τοῦ αἰθρίου οὐρανοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ διάδοχος τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἰωβιανὸς ἔπεμψεν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Ἀθανάσιον, δι' ἧς παρεκάλει αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν θρόνον του ἀδεῶς «Τοῦ ἐπιεικεστάτου σου βίου, γράφει ὁ Ἰωβιανὸς πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν τῶν ὅλων ὁμοιώσεως καὶ τῆς πρὸς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν διαθέσεως τὰ κατορθώματα ὑπερθαυμάζοντες ἀποδεχόμεθά σε, Ἐπίσκοπε τιμιώτατε καὶ ὅτι μὲν πάντα πόνον καὶ τῶν διωκόντων τὸν φόβον οὐ κατέπτηξας, καὶ κινδύνους καὶ ξίφους ἀπειλάς, ὡς σκύβαλα ἡγησάμενος, τῆς φίλης σοι ὀρθοδόξου πίστεως τοὺς οἴακας κατέχων, ἕως τοῦ νῦν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀγωνίζῃ, ὑπογραμμὸν δὲ τῷ λαῷ παντὶ τῶν πιστῶν καὶ τύπον σεαυτὸν τῆς ἀρετῆς προσφερόμενος διατελεῖς. Ἀνακτᾶταί σε τοίνυν ἡ ἡμετέρα βασιλεία καὶ ἐπανελθεῖν βούλεται πρὸς τὴν τῆς Σωτηρίας διδασκαλίαν. Ἐπάνιθι τοίνυν εἰς τὰς Ἁγίας

(1) Σωζόμ. Ἐκκλ. ἱστορ. ἐ. 5.
(2) Σωκράτης Ἐκκλ. ἱστορ. γ'. 13.
(3) αὐτόθι ε'. 15.

(1) Ἰουλιανοῦ ἐπιστ. ς'.
(2) Σωζόμ. αὐτόθ. ἐ. 15. Σωκράτης γ' 14.

Ἐκκλησίας καὶ ποίμαινε τὸν τοῦ Θεοῦ λαὸν καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πραότητος προθύμως εὐχὰς ἀναπέμπετε εἰς Θεόν. Οἴδαμεν γὰρ ὅτι τῇ σῇ ἱκεσίᾳ ἡμεῖς τε καὶ οἱ σὺν ἡμῖν τὰ Χριστιανῶν φρονοῦντες μεγάλην ἀντίληψιν σχοίημεν παρὰ τοῦ ὑπερέχοντος Θεοῦ» (1). Ὁ Ἀθανάσιος ἅμ' ἐπανελθὼν εἰς τὸν θρόνον του ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Ἰωβιανὸν ἔκθεσιν περὶ πίστεως κατὰ τὰ ἀποφασισθέντα ἐν Νικαίᾳ παρακαλῶν ὅπως διαφυλάττῃ ταύτην ἀκριβῶς ὡς τὴν μόνην ἀποστολικὴν καὶ ὁμολογουμένην ὑπὸ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν (2).

Ἀποθανόντος ὅμως αἴφνης τοῦ Ἰωβιανοῦ, ὁ διάδοχος αὐτοῦ Οὐάλης (364) ὑπὸ Ἀρειανοῦ Ἐπισκόπου βαπτισθεὶς καὶ ἀποκλίνων μᾶλλον πρὸς τοὺς Ἀρειανοὺς ὑπερήσπισεν αὐτοὺς καταδιώκων τοὺς Ὀρθοδόξους Ἐπισκόπους· ὅτε ὅμως ἠθέλησε νὰ ἀπομακρύνῃ ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας τὸν Ἀθανάσιον (367), εὗρε μεγίστην ἀντίστασιν παρὰ τοῦ λαοῦ τοῦ θαυμάζοντος καὶ λατρεύοντος τὸν ἅγιον Ποιμενάρχην. Ὁ ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου, εἰς ὃν ἀνετέθη ἡ ἐντολὴ τοῦ Οὐάλεντος, ἔγραψε τῷ Βασιλεῖ τὴν ἀντίστασιν ταύτην τοῦ λαοῦ καὶ ἐπέτρεψε τῷ Ἀθανασίῳ νὰ μένῃ ἐν τῇ πόλει. Ἡσυχάσαντος τοῦ λαοῦ, ὁ Ἀθανάσιος οἰκείᾳ βουλήσει ἀπεμακρύνθη τῆς Ἀλεξανδρείας κρυπτόμενος ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρός του ἐπὶ τέσσαρας μῆνας, ἕως ὅτου προσεκλήθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Οὐάλεντος δι' ἐπιστολῆς (3). Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 367—373 ἐποίμαινε τὸν λαὸν τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἔγραφε τοὺς κατὰ τοῦ Ἀπολλιναρίου λόγους του. Ὁποίαν δὲ τιμὴν καὶ λατρείαν παρὰ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν Ἐπισκόπων ἀπήλαυνεν ὁ γέρων ἤδη τῆς Αἰγύπτου Ἱεράρχης, μαρτυροῦσιν ἀρκεταὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπιστολαί. Τὴν 2 Μαΐου τοῦ 373οῦ ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ Ἀθανάσιος γενόμενος Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ στύλος τῆς Ὀρθοδοξίας.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ βίος τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, βίος πλήρης περιπετειῶν ἀγώνων καὶ νίκης. Εἴδομεν τὸν Ἀθανάσιον τὸ πρῶτον ὡς Διάκονον παρακολουθοῦντα τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ πρώτῃ οἰκουμ. Συνόδῳ καὶ λαμβάνοντα ἐνεργὸν μέρος. Εἴδομεν αὐτὸν ὡς Ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας, ὁπότε ἐγένετο κέντρον τῶν ὀρθοδόξων ἀντιταττομένης πρὸς τέσσαρας ἀλλήλοδιαδόχους Βασιλεῖς, δεκάκις ἐξορισθεὶς καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διαμείνας ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ὁπόθεν ἢ προσωπικῶς ἢ δι' ἐπιστολῶν, ἐγκυκλίων καὶ συγγραφῶν ἀνέπτυσσεν, ὑπεστήριζε τὰ δόγματα τῆς Νικαίας, ἀγωνιζόμενος οὐ μόνον, ὅπως διατηρηθῇ ὁ ἰδιάζων χαρακτὴρ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἀνεπτυχθῇ καὶ ἐδραιωθῇ ἡ ὀρθὴ ἔννοια τῆς ὑψίστης τοῦ παντὸς Ἀρχῆς, ὡς αὕτη ἀπεκαλύφθη ἐν τῇ Χριστιαν. διδασκαλίᾳ περὶ ἑνὸς ἐν Τριάδι Θεοῦ. Ὁ Ἀθανάσιος δὲν ἦτο ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες εὐκόλως ἀποκάμνουσι καὶ ἀπελπίζουσιν ἐνώπιον τοῦ πρώτου προσκυχόντος προσκόμματος, ἀλλὰ συναισθανόμενος ὅτι παρουσιάζεται νὰ δράσῃ ὡς συνήγορος καὶ προασπιστὴς τῆς Χριστιαν. θρησκείας καὶ γνωρίζων ὁποῖον ἀγῶνα ἀνέλαβεν, οὐ μόνον ἀπέναντι τῶν Βασιλέων τῶν προσβαλλομένων ὑπὸ τῆς λελογισμένης καὶ ὑψηλόφρονος ἀνεξαρτησίας του, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἐπισκόπων τῶν ζηλοτυπούντων τὴν δόξαν του, ἐξετίθετο ὡς γενναῖος στρατηγὸς κατὰ τῶν θελόντων νὰ μειώσωσι τὴν ἀξίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ὅμως ἐνῷ ἐκινδύνευε πολλάκις τὸν ἔσχατον κίνδυνον, «τοῦ Θεοῦ βοηθοῦντος» ὡς λέγει ὁ ἴδιος, τὸ ἀποτέλεσμα ἦν ὁ θρίαμβος. Οὐδόλως ἔμελλε τὸν Ἀθανάσιον περὶ τῶν κινδύνων του· μετὰ καυχήσεως μάλιστα ἔγραφε πρὸς τὸν Κωνστάντιον ἀπολογούμενος ὅτι «πάντα ὑπέμεινε καὶ θηρίοις συνῴκησε». Τὸ μικρὸν αὐτοῦ σῶμα, ὅπερ ἔδωκεν ἀφορμὴν σκώμματος εἰς τὸν Ἰουλιανόν, ἤλαυνε καρδίαν ἔνθους καὶ νοῦς ὑγιὴς μὴ ἐπιτρέπων αὐτὸ μηδ' ἐπὶ στιγμὴν ν' ἀναπαυθῇ. Ἡ μόνη ἀνάπαυσις διὰ τὸν Ἀθανάσιον ἦν ἡ διδασκαλία, ἡ δρᾶσις, ὁ ἀγὼν καὶ ἡ ἐξορία. Ἄλλως τε καὶ ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνέδειξεν, εἶχε τὴν ἀρχὴν ὅτι γενόμενος Ἐπίσκοπος δὲν ἀνήκει εἰς ἑαυτόν, ἀλλ' εἰς τὴν Ἐκκλησίαν «δεῖ γὰρ εἰδέναι σε (γράφει πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Δρακόντιον, ὡσεὶ παριστῶν ἑαυτὸν) καὶ μὴ ἀμφιβάλλειν ὅτι πρὶν μὲν κατασταθῆς σαυτῷ ἔζης, κατασταθεὶς δὲ οἷς κατεστάθης. Καὶ πρὶν μὲν λάβῃς τὴν τῆς Ἐπισκοπῆς χάριν οὐδεὶς ἐγίνωσκε, γενόμενον δὲ λοιπὸν οἱ λαοὶ προσδοκῶσι φέρουτά σε τροφὴν αὐτοῖς, τὴν ἐκ τῶν Γραφῶν διδασκαλίαν». Ἐνῷ εἶχε τοιαύτην γνώμην περὶ τοῦ ἀξιώματός του ὁ Ἀθανάσιος, εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν ἅπαντας τοὺς ἀγῶνάς του καὶ μέχρι τινὸς νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ δεφοκίνδυνον αὐτοῦ καὶ τὴν δρᾶσιν καὶ τὸν θρίαμβον. Ἐὰν οἱ μετὰ ταῦτα πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Βασίλειος καὶ οἱ δύο Γρηγόριοι, διάδοχοι τοῦ Ἀθανασίου ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς θεότητος τοῦ Λόγου ἀγῶνι εἶχον τὸ θάρρος ὑψηλοφρόνως ν' ἀντιστῶσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν κρατούντων, βεβαίως εἶχον ὡς παράδειγμα καὶ ὑπογραμμὸν τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ Μ. Ἀθανασίου, ὅστις ἐχάραξεν αὐτοῖς τὴν ὁδόν, ἣν ἔμελλον ν' ἀκολουθήσωσιν. — Οὐδέ-

(1) Ἀθαναο. ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πρὸς τὸν Ἰωβιανὸν ἐκθέσεως.
(2) Θεόδωρητος Ἐκκλ. Ἱστορ. δ'. 2, 3.
(3) Σωζόμ. ς'. 12.

ποτε, λέγει Γάλλος τις κριτικός, οὔτε οἱ Ἕλληνες, οὔτε οἱ Ῥωμαῖοι ἠγάπησαν τόσον τὴν πατρίδα των, ὅσον ὁ Ἀθανάσιος τὴν Ἐκκλησίαν, ἧς τὰ συμφέροντα ὑπῆρξαν ἀδιάσπαστα τῶν ἑαυτοῦ συμφερόντων.

Ἕκαστος δὲ Βασιλεύς, ἵνα μὴ ἐπισκιάζηται ἡ δόξα του ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἱεράρχου τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐνόμιζε καλὸν ν' ἀπομακρύνῃ ἐκ ταύτης τὸν Ἀθανάσιον· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰουλιανός, ὅστις δὲν κατεδίωκε τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους, τοὐλάχιστον φανερά, ἐθεώρησε μέλημα τῆς Κυβερνήσεώς του ν' ἀφαιρέσῃ, εἰ δυνατόν, τὴν ζωὴν τοῦ Ἀθανασίου πιστεύων ὅτι ἡ τύχη τοῦ Χριστιανισμοῦ ἦτο συνηνωμένη μετὰ τῆς τοῦ Ἀθανασίου. Ἕνεκα λοιπὸν τῶν ἀγώνων ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, δι' οὗς «στῦλος τῆς Ὀρθοδοξίας» ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὠνομάσθη, ἕνεκα τῶν πολλῶν συγγραφῶν, αἵτινες «περιέχουσι πλοῦτον ἐννοιῶν μεγάλων, ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων, βασίμων ἐρευνῶν, ἐν γλώσσῃ σαφεῖ καὶ γλαφυρᾷ»· καὶ ἕνεκα τῆς ἠθικότητος τοῦ βίου του δυνάμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐὰν ἀνεφάνησαν μάρτυρες ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, ὁ ἁγιώτατος τῶν μαρτύρων ἦτο ὁ Ἀθανάσιος, καὶ ἐὰν ἀνεφάνησαν ἅγιοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁ μαρτυρικώτατος τῶν ἁγίων ἦτο πάλιν ὁ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.

Ἀρ. Πολυχρονίδης

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΕΤΡΟΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθ. 70).

ΧΑΡΑΚΤΗΡ 42. ΠΕΤΡΟΣ

ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἄχρι τέλους τοῦ βίου του.

Πόσον σφοδρὰ ἠλέγχετο ὁ Πέτρος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ὅτι τόσον ἀσυστόλως ἐψευσατο καὶ δὲν ἔλαβε τὸ ἀνδρικὸν ἐκεῖνο θάρρος, ὅπερ ἀπαιτεῖται ἐν τοιαύταις περιστάσεσι, νὰ ὁμολογήσῃ παρρησίᾳ ἐρωτώμενος ὅτι πράγματι εἶναι μαθητὴς τοῦ ὑποδίκου Ἰησοῦ, ἕκαστος οἰκοθεν δύναται νὰ φαντασθῇ. Ὅτε μάλιστα μετὰ τὴν συνοπτικωτάτην διαδικασίαν κατεδικάσθη ὁ Κύριος καὶ ἤχθη ὡς κατάδικος εἰς Γολγοθᾶ καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τότε δὴ τότε αἱ ἀναμνήσεις τῶν λόγων τοῦ διδασκάλου ἐξῆψαν ἔτι μᾶλλον τὸν ἔλεγχον. Ἐκ μιᾶς ἐλαχίστης στιγμῆς χρόνου ἐξαρτᾶται πολλάκις ἡ εὐτυχία ἡμῶν ἢ ἡ δυστυχία. Ὁ χρόνος ὁμοιάζει πρὸς τηλεγραφικὴν μηχανήν, ἥτις ἐρχομένη μεταδίδει ἐπὶ ταινίας σημεῖα, ἃ ὀφείλει ὁ χειριζόμενος αὐτὴν νὰ ἐπιμελῆται, ὅπως ἑτοίμως ἔχῃ νὰ μεταγράψῃ καὶ ἑρμηνεύσῃ εἰς γραπτὸν λόγον. Ἂν τοῦτο μὴ πράξῃ ἐγκαίρως, θέλει εὑρεθῇ κατόπιν ἐν δεινῷ λαβυρίνθῳ ἕνεκα τῆς ἀενάως ἐπισωρευομένης ὕλης, ἐξ οὗ προέρχεται σύγχυσις καὶ ζημία. Οὕτω καὶ πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ προσέχῃ πολὺ εἰς τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ βίου του, ἅτινα τῷ ἀνελίσσει ἡ ἀδιακόπως ῥέουσα ταινία τοῦ χρόνου καὶ νὰ ποιῆται καλὴν τούτου χρῆσιν, ἄλλως ἀνυπολογίστως ζημιοῦται.

Εὐθὺς ὡς κατεδικάσθη ὁ Ἰησοῦς, οὐδεὶς ἕτερος μαθητὴς παρεισήκει ἢ μόνος ὁ Ἰωάννης, πάντες οἱ ἄλλοι ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν Ἰουδαίων ἐκρύβησαν· ἀλλ' ὁ Πέτρος δὲν πρέπει νὰ ἐκρύβῃ τόσον ὑπὸ τοῦ φόβου, ὅσον ὑπὸ τῆς λύπης ὅτι περιέπεσεν εἰς τοιοῦτο σοβαρὸν ἁμάρτημα ἀδιλίας καὶ ψεύδους. Περιωρίσθη ἴσως ἔν τινι γωνίᾳ τοῦ οἴκου του καὶ ἔκλαιεν ἑαυτὸν μὲν ὡς πταίστην, τὸν διδάσκαλον δὲ ὡς ἀδίκως παθόντα. Ἔκλαιε θερμῶς, ἵνα διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς μετανοίας ἀποπλύνῃ τὸ παράπτωμα. Ποῦ νὰ ἐμφανισθῇ; Νὰ ἴδῃ κρεμάμενον τὸν διδάσκαλόν του; Ἀλλ' αὐτὸς ὀλίγῳ πρότερον ἠρνήσατο αὐτόν. Νὰ ἴδῃ τὰς θηριώδεις ὕψεις τῶν σταυρωτῶν τοῦ Κυρίου; Ἀλλὰ ποίαν εὐχαρίστησιν εἶχε νὰ ἴδῃ αὐτός; Οὐχί. Ἀπεχώρησεν, ἵνα κλαύσῃ πικρῶς. Ἔκλαυσε τῷ ὄντι καὶ ἐπέτυχε νὰ λάβῃ τὴν συγχώρησιν. Ταύτην δὲ λαβὼν ἐνδυναμοῦται καὶ πᾶται πραγματικὸν θάρρος· γίνεται εὐτολμότατος, δραστηριώτατος καὶ πολλῷ θερμουργότερος ἢ ὅσοι ἦτο προηγουμένως. Ἀπὸ τοῦδε πλέον ἀνήκει ὅλος ψυχῇ καὶ σώματι τῷ Σωτῆρι, ὑπὲρ τῆς πίστεως τοῦ ὁποίου ἀγωνίζεται ἄχρι θανάτου.

Πρώτη κῆρυξ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου γίνεται Μαρία ἡ Μαγδαληνή, ἥτις ἦλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, σκοτίας ἔτι οὔσης, βλέπει δὲ τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου καὶ εὐθέως τρέχει νὰ ἀναγγείλῃ τὴν περίεργον ταύτην εἴδησιν εἰς τὸν Πέτρον καὶ τὸν ἄλλον μαθητήν, ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς (Ἰωαν. κ'. 1-7). Προθύμως ὁ Πέτρος τρέχει μετὰ τοῦ ἄλλου μαθητοῦ εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἔκειτο τὸ μνημεῖον, ἀλλ' ὁ ἕτερος προτρέχει τάχιον τοῦ Πέτρου· οὗτος ὅμως εἰσέρχεται εἰς τὸ μνημεῖον καὶ ἐπαληθεύει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, καθόσον βλέπει ἠνεῳγμένον τὸ μνημεῖον καὶ τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα ἄνευ νεκροῦ σώματος, ἐνῷ φρουρὰ ἰσχυρὰ εἶχεν ὁρισθῇ πρὸς φύλαξιν τοῦ τάφου, καὶ σφραγῖδες εἶχον ἐπιτεθῇ διὰ τὴν ὑπόνοιαν τῆς κλοπῆς τοῦ σώματος τοῦ Σωτῆρος ὑπὸ τῶν ἐντρόμων καὶ δειλῶν καὶ πτωχῶν μαθητῶν του.

Ἔκτοτε ἐμφανίζεται τοῖς μαθηταῖς ἐπανει-

(1) Πρβλ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Δ. Κυριακοῦ Τόμ. Α'. σελ. 275.

λημμένως ὁ Χριστός. Οἱ μαθηταί του φυσικῷ τῷ λόγῳ ἀπορφανισθέντες τοῦ πνευματικοῦ τροφοδότου καὶ Διδασκάλου ἐτράπησαν εἰς τὰ βιωτικὰ αὐτῶν ἔργα. Ὁ Πέτρος ἀναλαμβάνει τὴν παλαιάν του τέχνην τὴν ἁλιευτικήν· ῥίπτει τὰ δίκτυα εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ δὲν ἀγρεύει ἰχθύς, ὅτε ἐμφανίζεται ὁ Ἰησοῦς καὶ διὰ θαύματος αὐτοῦ συλλαμβάνουσιν ἑκατὸν πεντήκοντα τρεῖς μεγάλους ἰχθύς. — Συναριστῶσι δὲ πάντες μετὰ τοῦ Διδασκάλου. Ἡ καρδία τοῦ Πέτρου ἔπαλλεν ἐκ τῆς χαρᾶς ὅτι ἀπήλαυσε πάλιν τὸν ἀνεκτίμητον Διδάσκαλον, ὅστις τῷ συνεχώρησε τὸ παίγμά του,—ἀπόδειξις ἐκ τοῦ εὐθὺς μετὰ τὸ ἄριστον τηρηθέντος διαλόγου μεταξὺ Σωτῆρος καὶ Πέτρου· «Σίμων Ἰωνᾶ, τῷ λέγει, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων;» —Ναί, τῷ ἀπαντᾷ ὁ Πέτρος, «Σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε.»—«Βόσκε τὰ ἀρνία μου.» Τὸν ἐρωτᾷ ἐκ δευτέρου: «Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με;» Καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνει ὁ Πέτρος ὅτι τὸν ἀγαπᾷ. «Ποίμαινε, τῷ λέγει ὁ Ἰησοῦς, τὰ πρόβατά μου.» Τὸν ἐρωτᾷ καὶ ἐκ τρίτου: «Σίμων Ἰωνᾶ, φιλεῖς με;» Τότε ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι τῷ ἔκαμε τὴν τρίτην ταύτην ἐρώτησιν καὶ ἀπαντᾷ: «Κύριε, Σὺ πάντα οἶδας· Σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε», τότε ὁ Ἰησοῦς τῷ λέγει «Βόσκε τὰ πρόβατά μου.»

Διὰ τῆς τριπλῆς ταύτης ἐρωτήσεως καὶ ἀπαντήσεως ἠθέλησεν ὁ Σωτὴρ νὰ πληροφορήσῃ τὸν Πέτρον ὅτι ἡ μετάνοιά του ἐγένετο δεκτὴ καὶ ἡ πρὸς τὸν Διδάσκαλον ἀγάπη του ἦτο ἀκραιφνὴς καὶ ἄδολος, ἐφ' ᾧ καὶ τῷ ἐμπιστεύεται τὴν ποιμαντορίαν ἐπὶ τῶν λογικῶν προβάτων. Τῷ προεῖπε δὲ συγχρόνως διὰ τίνος θανάτου ἔμελλε νὰ δοξάσῃ τὸν Θεόν, διὰ τῆς παραβολῆς τῶν ἡλικιῶν, ὅτε ἀῆλα δὴ ἧσο νεώτερος, τῷ λέγει, μόνος ἐζώννυες σεαυτόν, περιεπάτεις δὲ ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, θέλεις «ἐκτείνει τὰς χεῖράς σου ἵνα ἄλλος σε ζώσῃ, καὶ θέλει σὲ φέρει ἐκεῖ ὅπου οὐκ θέλεις» (Ἰωαν. κα'. 15-20) καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν νὰ ἀκολουθήσῃ τῷ Σωτῆρι.

Ἤδη ὑπερεπληρώθη χαρᾶς ἀνεκφράστου ἡ καρδία τοῦ Πέτρου· λαμπρὰ ἤδη ἐβεβαιώθη περὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς μετανοίας του· οὐκ ἔχει τί πλέον νὰ φοβηθῇ· ὁ θάνατος εἶναι δι' αὐτὸν προκλητικὸν παίγνιον· οὐν βλέπει τὴν ὥραν νὰ ἔλθῃ, ὅπως τὸν χαιρετίσῃ ἀσπασίως· ὁ θάνατος θέλει ἀγάγει αὐτὸν εἰς τὴν ἀληθῆ ζωήν· οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἰσχύει πλέον νὰ τοῦ ἀποσπάσῃ τὴν καρδίαν ἀπὸ τοῦ Δεσπότου καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ. Τὸ ἰνδάλμα τούτου εἶνε ζωηρῶς ἀπεικασμένον ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Πέτρου. Γνωρίζει πλέον ὅτι ζῇ διὰ τὸν Κύριον, εἶναι δοῦλος καὶ Ἀπόστολος αὐτοῦ καὶ ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ τὸ πᾶν χάριν αὐτοῦ. Ἅπαξ ἠπατήθη καὶ ἀπεδειλίασεν, εἰς τὸ ἑξῆς ὅμως ἡ ἀνόρθωσίς του εἶναι παραδειγματικὴ καὶ ἑδραιοτάτη. Ἐὰν ἀκούσῃς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ τὸ «τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θύσω», πίστευσον ὅτι ἀνυπερθέτως θέλει τὸ πράξει.

Καὶ τί δὲν κάμνει ὁ Κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων; Μὴ δὲν ἐνεργεῖ θαύματα αὐτὸς καὶ τὰ ἐνδύματα καὶ ἡ σκιὰ ἔτι αὐτοῦ; Μὴ δὲν τρέχει ἄνω καὶ κάτω ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῆς πίστεως; Μὴ δὲν ἀγορεύει εὐγλώττως καὶ διὰ τῆς δημηγορίας του κλείει τὴν συζήτησιν ἐν τῇ Συνόδῳ τῶν Ἀποστόλων; Ἢ μὴ δὲν ἀποδεικνύει ἀτρόμητον θάρρος ἀπέναντι ἀπειλῶν καὶ μαστιγώσεων; Ἐν γένει ὁ νῦν Πέτρος εἶναι ἐντελῶς διάφορος τοῦ προτέρου. Καὶ ἰδοὺ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς κατελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς συνηγμένους ἐπὶ τὸ αὐτὸ μαθητὰς καὶ πληρώσαντος αὐτούς, οἱ ἐκ παντοδαπῶν ἐθνῶν παρευρισκόμενοι τότε ἐν Ἱεροσολύμοις διηπόρουν ἕκαστος ἀκούων τοὺς Ἀποστόλους λαλοῦντας τῇ ἰδίᾳ ἑαυτῶν διαλέκτῳ, καὶ ἐξελάμβανον ὡς μεμεθυσμένους. Τότε ὁ Πέτρος στιβαρῶς ἀγορεύει δι' ὅλου τοῦ σθένους τοῦ πηρίξαντος ἐκ τῆς ἀκραδάντου αὐτοῦ πεποιθήσεως καὶ τῆς πληρώσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ δὲ τῆς δημηγορίας του ταύτης ἀποδεικνύει τῇ βάσει τῶν Γραφῶν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ ἑλκύει εἰς τὴν πίστιν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχὰς ὡσεὶ τρισχιλίας (πράξ. ἀποστ. β'. 41). Οὗτος εἶνε ὁ πρῶτος καρπὸς τῆς ἀποστολικῆς ἐνεργείας τοῦ Πέτρου.

Θεραπεύσας δὲ λόγῳ μόνῳ τὸν παρὰ τὴν θύραν τοῦ Ἱεροῦ ἐκ γενετῆς χωλόν, τὸν αὐτοῦντα ἐλεημοσύνην, τοῦ λαοῦ ἐκπλαγέντος, ὁ Πέτρος λαμβάνει ἀφορμὴν, ἵνα ἀνακτήσῃ τὰ περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐλέγξῃ αὐτοὺς ὅτι ἀδίκως ἐσταύρωσαν αὐτόν, ἀλλ' ὁ Θεὸς τὸν ἐδόξασε καὶ προτρέπει αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφήν. Ἐκ δὲ τῆς δευτέρας ταύτης ἀποδεικτικῆς δημηγορίας ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστευσάντων φθάνει εἰς πέντε χιλιάδας (αὐτόθι δ'. 4). Ἀλλὰ τοῦτο ἐξάπτει τὸν φθόνον τῶν ἀρχόντων καὶ πρεσβυτέρων καὶ Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων τοῦ λαοῦ.—Τί κάμνεις Πέτρε; Νῶπον ἔτι εἶνε τὸ κατὰ τοῦ Διδασκάλου ἀνοσιούργημα τῶν μιαιφόνων καὶ οὐ τολμᾷς νὰ κηρύττῃς εἰς αὐτοὺς τὸ μισητὸν ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ προκαλῇς αὐτῶν τὴν μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφήν; Οὐκ προβλέπεις ποῖον τέλος σὲ ἀναμένει διὰ τὸ θάρρος σου τοῦτο; Ὁ Πέτρος οὐν ὑπολογίζεται πλέον εἰς ἑαυτὸν κινδύνους· περιεχαρακώθη ἤδη διὰ τῆς πίστεως καὶ θεωρεῖ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον βεβαιότερον καὶ ἀσφαλέστερον τῆς προσκαίρου ζωῆς.

Ποῖον τὸ κέρδος τοῦ κατὰ κόσμον βίου;

Οὐδὲν ἕτερον ἢ ἐπισώρευσις κακῶν καὶ θλίψεων ἄνευ οὐδενὸς πραγματικοῦ κέρδους, ἀλλὰ μετὰ πραγματικῆς αἰωνίας βλάβης· διότι ἔρχεται ὁ θάνατος καὶ καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον ὡς ἀσκὸν πεπληρωμένον ἁμαρτιῶν. Ἐνῷ ὁ κατὰ Χριστὸν βίος εἶναι γλυκύτατος, ἠρεμαῖος καὶ ἱκανοποιητικὸς ὡς πρὸς τὴν μετὰ θάνατον ἀληθῆ ζωήν· διὰ τοῦτο ὁ θάνατος εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν ζῶντα ἀναμένεται ὡς Ἄγγελος καλός, καθόσον αἴρει τοῦτον ἀπὸ τῶν προσκαίρων εἰς τὰ αἰώνια.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Πέτρος τοιαύτην εἶχε σχηματίσῃ πεποίθησιν, δὲν φοβεῖται νὰ ἐλέγξῃ καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, ἀλλὰ κατ' εὐθεῖαν λέγει αὐτοῖς, «γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν «Ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν «ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος (ὁ χωλὸς) παρέ«στηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. Οὗτος ἐστὶν ὁ «λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδο«μούντων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας, «καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία. «Οὔτε γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐ«ρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ «σωθῆναι ἡμᾶς.» (Πραξ. Δ'. 10-13). Τοιαύτη εὐγλωττία ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἀληθείας στηριζομένη ἐπεστόμωσε τοὺς ἄρχοντας πάντας οὐκ εἰδότας τί νὰ πράξωσιν. Ἡ ἀλήθεια μόνη κέκτηται τὸ λαμπρὸν προτέρημα νὰ στίλβῃ τόσον ἰσχυρῶς, ὥστε νὰ θαμβώνῃ τοὺς διανοουμένους νὰ στρεβλώσωσιν αὐτήν. Ἔναντι αὐτῆς καταισχύνεται τὸ ψεῦδος καὶ ἀναγκάζεται νὰ καλυφθῇ ἐν τῷ σκότει. Παραγγέλλουσι τέλος τῷ Πέτρῳ καὶ Ἰωάννῃ νὰ μὴ λέγωσι καθόλου, μήτε νὰ διδάσκωσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ἰσοδυνάμει πρὸς ἄρνησιν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, ἣν οἱ Ἀπόστολοι οὐν ἠνείχοντο, ὡς ἐκ τούτου ἀπήντησαν ὅτι οὐν δύνανται νὰ μὴ λαλῶσιν ἃ εἶδον καὶ ἤκουσαν.

Ὁ Πέτρος ἀκριβέστατος ἐκτελεστὴς τῶν θείων ἐντολῶν τιμωρεῖ παραδειγματικῶς τὸ ψεῦδος τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς γυναικός του Σαπφείρας διὰ θανάτου ἐπελθόντος ἅμα τῇ ἀποκαλύψει αὐτοῦ καὶ ἐκπλήξει παρὰ τοῦ Πέτρου. Συλλαμβάνονται οἱ Ἀπόστολοι καὶ κρατοῦνται ἐν τηρήσει δημοσίᾳ· Ἄγγελος Κυρίου διὰ νυκτὸς ἀνοίγει τὰς θύρας τῆς φυλακῆς καὶ ἐξαγαγὼν αὐτοὺς εἶπε· «πορεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης» (πρ. 17-20). Προσκαλοῦνται ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως, ἐκεῖ δὲ ὁ θερμουργὸς Πέτρος ἀπαντᾷ· «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις». Ἀπίστευτον καθίσταται τὸ νῦν θάρρος καὶ ἡ τόλμη τοῦ Πέτρου παραβαλλομένη πρὸς τὴν κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Σωτῆρος δειλίαν. Καὶ ὅμως εἶναι ἀναντίρρητον καὶ ἀνεπίδεκτον καὶ τῆς ἐλαχίστης ἀμφιβολίας.

Διὰ τὸν προϋπολογισάμενον τὰς ὀλίγας τοῦ βίου του ἡμέρας δὲν ὑπάρχει λόγος τις, ὅπως ἀναχαιτίσῃ τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν του καὶ μάλιστα, ὅταν αὕτη ἀποβλέπῃ εἰς τὴν αἰωνίαν ζωήν. Μήπως τὸ θάρρος τοῦτο δὲν ἔδειξαν κατόπιν καθ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας ἄπειρα πλῆθη μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν; Τί ἐκώλυεν αὐτοὺς νὰ ὁμιλήσωσι μετὰ παρρησίας ἀπέναντι τυράννων καὶ βασανιστῶν, ἀφοῦ ἦσαν βέβαιοι ὅτι μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἀπαλλάσσονται τοῦ παρόντος βίου; Εἶναι ὄντως παχυλὴ ἀπάτη τὸ νὰ νομίζῃ τις ὅτι ὁ παρὼν βίος εἶναι διαρκὴς καὶ ἀμετάβλητος, καὶ ὅτι οἱ ἰσχύοντες ἐν τούτοις εἶναι τὰ εἴδωλα, εἰς ἃ ὁ δειλὸς καὶ ψοφοδεὴς πρέπει νὰ προσενέγκῃ θυμιάματα καὶ παντὸς εἴδους κολακείας, ὅπως δυνηθῇ νὰ διέλθῃ ὀλίγας ἡμέρας τοῦ ἀθλίου τούτου βίου ἐρπύζων ὑπὸ τὸ ὑποπόδιον τῶν κρατούντων. Τότε τί γίνεται ἡ ἀνθρωπίνη ἀξία; Ποῦ ἡ εὐγενὴς καὶ λεπτὴ φύσις τοῦ ἀνθρώπου; Ποῦ ἡ ὡς ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας ὀφειλομένη ἐκτίμησις; Πάντα ταῦτα καὶ τὰ παραπλήσια καταπατοῦνται καὶ ὁ δειλὸς θνητὸς γίνεται αὐτόχρημα ἀνδράποδον!

Καὶ πάλιν δημηγορεῖ ὁ Πέτρος ἐν τῷ ζητήματι Κορνηλίου τοῦ Ἑκατοντάρχου, ἐθνικοῦ, ζητήσαντος νὰ μάθῃ τὰ τῆς πίστεως, καὶ ὁ μὲν Πέτρος διὰ τῆς ἀλληγορίας τῆς ὀθόνης, ἣν εἶδε μετὰ τετραπόδων καὶ θηρίων καὶ ἑρπετῶν καὶ πετεινῶν, πείθεται ὅτι πρέπει νὰ κοινωνήσῃ τοῖς ἐθνικοῖς καὶ νὰ διδάξῃ τὸν Κορνήλιον, ὁ δὲ Κορνήλιος ὁδηγεῖται ὑπὸ Θεοῦ νὰ μεταπέμψηται τὸν Πέτρον. Τότε ἐν τῇ δημηγορίᾳ του ταύτῃ ἀποδεικνύει ὅτι «ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος τὸν Θεὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστι» (πράξ. ε'. 35). Πείθει δὲ καὶ τοὺς ἐκ περιτομῆς Χριστιανοὺς ἀνησυχήσαντας ὅτι ὁ Πέτρος ἀνεμίχθη μετὰ τῶν ἐθνικῶν καὶ ἐδίδαξεν αὐτοὺς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Πεισθέντες δ' ἐκεῖνοι «ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν λέγοντες, ἄρά γε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωήν». (πράξ. ια'. 1-).

Ἡ φυλακὴ διὰ τὸν Πέτρον ἦτο πλέον συνήθης· κατὰ τὴν ἑκάστοτε ὄρεξιν τῶν ἀρχόντων ἐρρίπτετο ἄνευ λόγου εἰς τὸ δεσμωτήριον, διότι ἐκήρυττε τὸ ὄνομα τοῦ ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Νῦν τὸν ζητεῖ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς νὰ τὸν συλλάβῃ· τοῦτο ἦτο εὐκολώτατον, καθόσον μήπως διωκόμενος ἔφευγεν ὁ Πέτρος; Οὐδαμῶς, ποτὲ δὲν ἀνθίστατο τοῖς δημοσίοις ὑπηρέταις, ἀλλ' ἅμα προσεκαλεῖτο ὑπ' αὐτῶν, τοῖς παρηκολούθει, ὡς ἀρνίον. Συλλαμβάνεται λοιπὸν καὶ ἐγκλείεται ἀσφαλῶς ἐν τῇ φυλακῇ, πλὴν Ἄγγελος Κυρίου, κοιμωμένου

τοῦ Πέτρου μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, πατάσσει τὴν πλευρὰν καὶ ἐγείρει αὐτόν. Ἐγείρεται ὁ Πέτρος καὶ πίπτουσιν αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν, τῇ βοηθείᾳ δὲ τοῦ Ἀγγέλου ἐξέρχεται ἀβλαβὴς τοῦ δεσμωτηρίου.

Μία μόνη τοῦ Πέτρου πρᾶξις φαίνεται ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ τῆς ἐνεργείας του ἀντικειμένη τῷ πνεύματι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὅτε δῆλα δὴ ἦλθεν εἰς Ἀντιόχειαν, ἔνθα ἦν καὶ ὁ Παῦλος, ἐπῷ συνήσθιε μετὰ τῶν ἐξ ἐθνῶν Χριστιανῶν, ὡς ἦλθον ἐκεῖ τινες ἐξ Ἱεροσολύμων ἀπεσταλμένοι ὑπὸ Ἰακώβου, συνεστάλη καὶ δὲν ἔλαβε τὸ θάρρος νὰ ἐξακολουθῇ ἀναστρεφόμενος καὶ συνεσθίων μετὰ τῶν ἐθνικῶν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς· καθόσον ὁ Πέτρος πρὶν διευκρινισθῇ τὸ ζήτημα περὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ὃ ἐκήρυσσεν ὁ Παῦλος, διὰ τὸ ὁποῖον συνῆλθον ἐν Συνόδῳ οἱ Ἀπόστολοι εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐθεωρεῖτο ὡς Ἀπόστολος τῆς περιτομῆς, ὁ δὲ Παῦλος τῆς ἀκροβυστίας· συνεστάλη λοιπὸν καὶ ἀπεχωρίσθη τῶν ἐξ ἐθνῶν Χριστιανῶν· σὺν αὐτῷ δὲ συναπεκρίθησαν καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε συμπαρεσύρθη ὑπ' αὐτῶν καὶ ὁ Βαρνάβας.—Ἐνίοτε ὡς ἐκ τῆς ἀτελείας του ὁ ἄνθρωπος παρουσιαζομένων πλειόνων καθηκόντων πρὸς ἐκπλήρωσιν σκοτίζεται καὶ δὲν γνωρίζει ποῖον νὰ προτιμήσῃ, ἕνεκα δὲ τούτου περιπίπτει εἰς σπουδαῖα ἁμαρτήματα, καθόσον ἐπέρχεται ἡ λεγομένη σύγκρουσις καθηκόντων· ἢ πολλάκις θεωρεῖ ὡς καθῆκον τὸ μὴ πράγματι τοιοῦτον, ἐφ' ᾧ καὶ προβαίνει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ.

Ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει ὁ Πέτρος ἀφηρπάγη διὰ μιᾶς, ὡς παρουσιάσθησαν ἔμπροσθέν του οἱ ὁμοεθνεῖς καὶ συμπατριῶται, ἀδελφοὶ δὲ ἐν Χριστῷ, οἵτινες ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς ἑαυτῶν Ἀπόστολον, τῆς περιτομῆς· δὲν ἐπεθύμει δὲ νὰ κλονήσῃ τὴν περὶ ἑαυτοῦ σχηματισθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν πλέον ἰδέαν ἀναμιγνυόμενος καὶ συνεσθίων τοῖς ἐξ ἐθνῶν Χριστιανοῖς. Διὰ τοῦτο ἔκρινε καλὸν νὰ ὑποκριθῇ καὶ ἀποχωρισθῇ τούτων· καὶ τὸ ἔπραξε νομίζων ὅτι ἔπραττέ τι καλόν· ἐκ τοὐναντίου ὅμως δὲν ἦτο καλόν, διότι ἀντέφασκε πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἡ ἀλήθεια σταθμᾶται τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου οὐχὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν κινήσασαν αὐτὰς διάνοιαν· αὕτη κυρίως κολάζεται ὁσάκις ἀντιβαίνει εἰς τὸν ὕψιστον ἠθικὸν νόμον, ἔστω καὶ μὴ πραγματωθεῖσα ἐξωτερικῶς, ὡς ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει διάνοιά τις ἀγαθὴ βραβεύεται καὶ καταλογίζεται ὡς τοιαύτη, ἔστω καὶ ἂν ἐξωτερικὰ κωλύματα ὅλως ἀνεξάρτητα ἐνεπόδισαν τὴν πραγμάτωσιν αὐτῆς.

Τὸ κίνημα τοῦτο τοῦ Πέτρου καυτηριάζει ἀμέσως ὁ αὐστηρὸς Παῦλος χάριν αὐτῆς τῆς ἀληθείας καὶ ἐπανάγει αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ὀρθὴν τοῦ πνεύματος τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ ἔννοιαν διὰ τῶν ἑξῆς· «Ἀλλ' ὅτε »εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλή»θειαν τοῦ Εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμ»προσθεν πάντων, εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων »ἐθνικῶς ζῇς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη »ἀναγκάζεις Ἰουδαΐζειν; ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι »καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, εἰδότες ὅτι οὐ »δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν »μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶ»μεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων »νόμου· διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νό»μου πᾶσα σάρξ» (Γαλ. Β', 11-21).

Ἐλέγχθη ὁ Πέτρος δικαίως ὑπὸ τοῦ Παύλου, ἀλλ' ἀναγνωρίσας τὸ λάθος του διορθοῖ αὐτὸ διὰ τῆς ἐνώπιον τῶν Ἀποστόλων ἐν Ἱεροσολύμοις ἀγορεύσεώς του κατὰ τῶν ἐπιβαλλόντων πεπιστευκότων Φαρισαίων τὴν ὑποχρέωσιν τοῖς εἰς Χριστὸν προσερχομένοις ἐθνικοῖς νὰ περιτέμνωνται καὶ νὰ τηρῶσι τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον, λέγων· «Ἄνδρες ἀδελφοί, Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ »Θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο διὰ τοῦ στόματός »του ἀκοῦσαι τὰ Ἔθνη τὸν λόγον τοῦ Εὐ»αγγελίου καὶ πιστεῦσαι. Καὶ ὁ καρδιογνώ»στης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς δοὺς αὐτοῖς »τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν· καὶ »οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, »τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. Νῦν »οὖν τί πειράζετε τὸν Θεὸν ἐπιθεῖναι ζυγὸν »ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν Μαθητῶν, ὃν οὔτε »οἱ πατέρες ἡμῶν, οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βα»στάσαι; ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος Κυρίου Ἰησοῦ »Χριστοῦ πιστεύομεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρό»πον κἀκεῖνος» (πρβ. ιε' 7-12). Διὰ τῆς περιεκτικωτάτης δὲ ταύτης δογματικῆς ἀγορεύσεως ἐλύθη τὸ μέγα ἐκεῖνο ζήτημα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Παύλου καὶ ἐδικαιώθη οὗτος.

Ὁ Πέτρος μέχρι μὲν τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους ἔμενεν ἐν Ἱεροσολύμοις, κατόπιν ἀνεχώρησεν εἰς Ἀντιόχειαν καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Ἀσίαν, ἵνα κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον, κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ Β'. αἰῶνος φερομένην παράδοσιν μεταβὰς εἰς Ῥώμην ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Παύλου ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ἐπὶ τοῦ διωγμοῦ τοῦ Νέρωνος τῷ 67ῳ μ. Χ. ἔτει. Καὶ οὕτως ἐξεπληρώθη ὁ λόγος τοῦ Σωτῆρος, ὃν αἰνιγματωδῶς εἰς αὐτὸν εἶπεν. Ὁ Πέτρος διὰ μὲν τῶν θερμῶν δακρύων τῆς μετανοίας ἀπέπλυνε τὴν δειλίαν, ἥτις ἐχρήσατο ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῆς παιδίσκης ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἀρχιερέως, ἐὰν καὶ αὐτὸς ἦτο μαθητὴς τοῦ εἰς δίκην τέως εἰσαχθέντος Χριστοῦ· διὰ δὲ τοῦ αἵματός του ἐπεσφράγισε τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας του ἀγάπην, διὰ τὴν ὁποίαν τρὶς ἠρωτήθη ὑπ' Ἐκείνου διαλευκαν-

θεὶς δὲ ἀπὸ πάσης κηλῖδος ἀπέπτη εἰς τὴν οὐρανίαν μακαριότητα δοξαζόμενος παρὰ τῇ Τριαδικῇ Θεότητι.

Ζήσιμος Γ. Π. Τυπάλδος

Η ΑΞΙΑ

ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΙΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

Διὰ τὸν μελετῶντα τὸν ἱστορικὸν βίον θρησκευτικοῦ τινος ἢ φιλοσοφικοῦ συστήματος καταφανὲς γίνεται τὸ ἑξῆς διπλοῦν φαινόμενον. Ἐκ τῶν πολεμίων τούτου ἢ ἐκείνου τῶν συστημάτων οἱ μὲν, εἴτε διὰ τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀγάπην, εἴτε καὶ ἐξ ἰδιοτελοῦς πείσματος καὶ ἄλλων αἰτίων ἐξ ἑτεροβουλίας ἀπορρόντων, ἐπιχειροῦν εἰς τὴν κατ'οὐσίαν καὶ ἐκ τοῦ πλησίον ἐπιμελῆ ἀνασκευὴν τῆς πολεμουμένης διδασκαλίας· οἱ δέ, δι' ἄλλο μὲν οὐδέν, δι' οἴησιν δὲ μόνον τε θεμελιωμένην ἐπὶ τῆς ἡμιμαθείας, τὴν μὲν οὐσίαν τῆς διδασκαλίας καὶ τὰς αἰτίας καὶ τὸν σκοπὸν καὶ τὰς περιστάσεις, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ὁποίων ἑκάστοτε εὑρίσκεται, σιωπηλῶς παρέρχονται, τὸν δὲ τύπον καὶ τὰς παραμορφώσεις καὶ τὰς καταχρήσεις ἐξαίροντες καὶ κατηγοροῦντες νομίζουσιν ὅτι ἔχουσιν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ δίκαιον. Ἡ ἱστορία πάσης διδασκαλίας, ἑκάστου φιλοσοφικοῦ ἢ θρησκευτικοῦ ἢ πολιτικοῦ δόγματος κυροῦσα τὸ διπλοῦν τοῦτο φαινόμενον προκαλεῖ τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ ἄλλης ἐπίσης ἱστορικῆς ἀληθείας, καθ' ἣν ἡ πρώτη τάξις τῶν ἀντιπάλων παρίσταται δι' ἐλαχίστου ἀριθμοῦ ἀντιπροσώπων, ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίου οἱ τῆς ἑτέρας εἶναι τοσοῦτο πολυπληθεῖς τὸν ἀριθμόν, ὅσον ἀκινδυνώτατοι κατ' οὐσίαν. Ἀμφότεροι πρὸς τὸν αὐτὸν τείνουσι σκοπόν, καὶ τοῦτο κοινὸν μόνοι ἔχουσι, διίστανται δὲ κατ' ἐκεῖνο, ὅτι οὐ μόνον ἀπὸ διαφορωτάτων ἀνεχωροῦσιν ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ ὅτι ποιοῦνται χρῆσιν διαφορωτάτων μέσων. Εἰς τοὺς πρώτους ἡ ἱστορία ἀπέδωκε πάντοτε φόρον σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως· τοὺς δευτέρους οὔτε μνείας σχεδόν ποτε ἠθέλησε ν' ἀξιώσῃ.

Κατὰ ταῦτα καὶ ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία, ὡς θρησκευτικὸν δόγμα καὶ ὡς ἠθικὸν σύστημα, ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων, ἀπὸ τῶν πρώτων ἔτι ἡμερῶν τῆς διαδόσεως αὐτῆς ἀνὰ τὸν κόσμον ὑπεβλήθη μέχρι σήμερον εἰς τὸν διπλοῦν τοῦτον πόλεμον. Καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπίσης οἱ πολέμιοι τοῦ πρώτου εἴδους εἶνε τοσοῦτον εὐάριθμοι, ὥστε ἀριθμοῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων· οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἑτέρου φυράματος εἶναι ἄπειροι, ὅλα φιλοσοφικὰ συστήματα, ὅλα ἔθνη, ὅλαι κοινωνίαι.

Ἐὰν ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἱστορίας ἀποβλέψωμεν πρὸς τὴν νῦν σύγχρονον, τὸ αὐτὸ φαινόμενον θὰ παρατηρήσωμεν, ἀλλ' ὑπὸ τόσον νέαν μορφὴν καὶ ὑπὸ τοσούτῳ διαφορωτάτους ὅρους, ὥστε ἀναμφιβόλως δέον νὰ πεισθῶμεν ὅτι ἀπαιτεῖται σύντονος καὶ σπουδαιοτάτη φροντὶς πρὸς ἐξουδετέρωσιν κινδύνου, ὅστις τὴν μὲν θρησκείαν οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον θὰ βλάψῃ, τὴν κοινωνίαν ὅμως καὶ τὴν πατρίδα θὰ ὑποβάλῃ εἰς δοκιμασίαν φοβεροῦ ἀποσυνθετικοῦ ρεύματος, ὅπερ ἐπὶ ἕνα ἤδη αἰῶνα, τὸν ἡμέτερον, δηλητηριωδῶς πνέει ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ταῦτα παρατηρήσαντες γενικῶς περὶ τῶν πολεμίων τοῦ Χριστιανισμοῦ καθόλου, φέρε ἴδωμεν αὐτοὺς μερικώτερον ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῷ θρησκευτικῷ βίῳ τῆς πατρίδος ἡμῶν. Πρώτη χαρακτηριστικὴ ἰδιότης αὐτῶν εἶνε ἡ ἔλλειψις καθόλου πρωτοτυπίας. Οὐδεὶς μέχρι σήμερον παρ' ἡμῖν εἴτε σπουδαῖος, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς ἐλαφρᾶς λεγομένης φιλολογίας, ἔψεξε τὴν θρησκείαν μὴ ἀναγνοὺς πρότερον τὴν «Ὕλην καὶ δύναμιν» τὸν «ἄνθρωπον μηχανήν,», τὸν Voltaire, τὸν Ἕκελ ἢ τὰς εὐρωτιώσας χρονογραφίας τῶν μέσων χρόνων. Ἡ τοιαύτη ἔλλειψις πρωτοτυπίας καὶ ἡ ἀναμάσσησις πολλάκις μέχρι ἀηδίας χουσῦσα, παντὸς ξένου ἥμιστα πάντων βεβαίως τιμᾷ τοὺς αὐτοχειροτονήτους ἀναμορφωτὰς καὶ ἀπὸ τοῦ παραχρῆμα φιλοσόφους τῆς νεαρᾶς ἡμῶν πατρίδος. Δευτέρα ἰδιότης τῶν παρ' ἡμῖν πολεμίων τῆς θρησκείας εἶναι ἡ ἐξ ἡμιμαθείας οἴησις. Ἀστοιχείωτοι περί τε τὰς φυσικὰς καὶ φιλοσοφικὰς ἐπιστήμας ἀγνοοῦντες καὶ τοὺς ἁπλουστάτους ἐπιστημονικοὺς ὅρους, ἀξιοῦσι μετὰ ἀσυνειδήτου ἀπαθείας νὰ λέγωσι καὶ γράφωσι περὶ ζητημάτων, ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ὁποίων ἄλλοι ἐθυσίασαν μακρὰ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἔτη. Δὲν εἶναι σπάνιον νὰ εὕρῃ τις σήμερον παρ' ἡμῖν φοιτητὴν ἢ ἰατρὸν ἢ ἐκ τῶν οὕτως αὐχούντων ἐπὶ ἐγκυκλοπαιδικαῖς γνώσεσι διαλεγόμενον μετὰ στόμφου περὶ Renan καὶ τῆς θεωρίας αὐτοῦ χωρὶς οὐδέποτε νὰ ἀνέγνω πλῆρές τι ἔργου τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ χωρὶς οὐδέποτε νὰ ἐμελέτησε τὴν Γραφήν, ἣν ὁ Γάλλος σοφὸς πολεμεῖ.

Τρίτη χαρακτηριστικὴ ἰδιότης τῶν παρ' ἡμῖν πολεμίων τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ φοβερὰ καὶ ἀποτρόπαιος παντελὴς ἄγνοια τῆς ἱστορίας. Εἶναι ἄξιον παντὸς οἴκτου ν' ἀναλογισθῇ τις φοιτητὴν τοῦ Πανεπιστημίου διαλεγόμενον περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὅμως ἀγνοοῦντα καὶ τὰ στοιχειωδέστατα τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. Βεβαίως οὐχὶ σπανίως ἀπαντᾷ τις μεταξὺ τῶν πολεμίων τῆς θρησκείας παρ' ἡμῖν καὶ ἄνδρας, οἵτινες τοὺς λόγους αὐτῶν καλλύνουσι καὶ διὰ παραθέσεως ἱστορικῶν

γεγονότων μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων παρακομπῶν καὶ τῆς ἀποδείξεως τοῦ κύρους τῶν πηγῶν, ἐξ ὧν αὐτὰς ἀρύονται, ἐπιπροστιθέντες καὶ πάντα τὰ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα αὐτῶν σχόλια. Ἀλλ' οἱ ἀγαθοὶ οὗτοι ἄνθρωποι ἀγνοοῦσιν ὅτι ἡ ἱστορία δὲν εἶνε ἡ παράθεσις ξηρῶν γεγονότων, ἀγνοοῦσιν ὅτι πρὸ τῶν γεγονότων καὶ ὑπ' αὐτὰ προϋποτίθεται αἰτία, σκοποί, ἐλατήρια καὶ τάσεις. Λησμονοῦσιν ὅτι ἡ ἱστορία δὲν εἶναι ἀπόρροια ἀντικειμενικῆς ἐνεργούσης δυνάμεως, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐν τῇ φύσει, ἀλλ' εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἐλευθέρως ἐξ ὑποκειμένου ἐνεργοῦντος ἀνθρώπου. Κατὰ ταῦτα, ὅσον δίκαιον εἶχεν ὁ Voltaire πρὸ τῆς πυρᾶς τῶν auto da fe τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως καὶ πρὸ τῶν καταδίκων τῶν Ἰησουΐτων, ὧν πικρὰν πεῖραν αὐτὸς ἔλαβε, νὰ καλέσῃ τὸν Χριστιανισμὸν ἀποτρόπαιον τέρας, ἄλλο τόσον δίκαιον ἔχουσι καὶ οἱ παρ' ἡμῖν ἀναμασσῶντες καὶ ἀντιγράφοντες αὐτὸν πολέμιοι τῆς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀκριβῶς ἐνταῦθα προκειμένου περὶ τῶν οἰκτρῶς ἀνεπιτυχῶν τούτων ἀντιγραφῶν ἐκ τῆς Δύσεως, δέον νὰ παρατηρήσωμεν καὶ ἕτερόν τι χάρισμα τῶν παρ' ἡμῖν πολεμίων τῆς θρησκείας· τὴν ἐκ τῆς ἀγνοίας τῆς ἱστορίας ἀπορρέουσαν ἀκριβῆ καὶ ἀνεπίληπτον τῶν Δυτικῶν πρωτοτύπων μεταγραφήν.

Ἡ ἄγνοια τῆς ἱστορίας ἀπαλείφει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ὑπὸ τὴν γραφίδα αὐτῶν τὸ μέγα χάσμα τὸ παρεντεθειμένον μεταξὺ τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς, μεταξὺ τῆς τύχης τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν ἑκατέρῳ τῶν τμημάτων τούτων τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου· μεταξὺ τῶν ὅρων τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς θρησκείας ταύτης ἐν τῇ Δύσει καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἐνθυμοῦνται ὅτι οἱ συγγραφεῖς, οὓς μεταγράφουσιν, ἔζησαν ἐν τῇ Δύσει καὶ ἐπολέμησαν οὐχὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὴν ἀπολυταρχίαν καὶ τὸ δεσποτικὸν τῆς Ῥώμης, ἥτις ἐχλεύαζε τὸν Κολόμβον καὶ ἔρριπτεν εἰς εἱρκτὴν τὸν Γαλιλαῖον καὶ ἔκαιε τὸν Οὐσσόν. Ἓν παράδειγμα. Ὁ περιώνυμος Mill, ὁ ὀπαδὸς τῆς ἐμπειρικῆς φιλοσοφίας ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔγραψε πολυτιμότατον ἔργον, ἔργον κλασικὸν κατὰ τὴν βαθύνοιαν «περὶ ἐλευθερίας». Μελετᾷ τις αὐτὸ καὶ ἐνθουσιᾷ ὑπὲρ τῆς θεότητος ταύτης, ἥτις ἐλευθερία καλεῖται. Μεταφράσατε ὅμως αὐτὸ εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ θὰ ἴδητε ὅτι ἐξαιρουμένων τῶν γενικῶν περὶ ἐλευθερίας ἐννοιῶν τὸ ἔργον τοῦτο καθίσταται ἁπλούστατον μόνον ἱστορικὸν κειμήλιον καταλογιζόμενον εἰς βάρος τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἐν μέρει δὲ καὶ αὐτῆς τῆς Διαμαρτυρήσεως. Οὕτως ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην οἱ παρ' ἡμῖν πολέμιοι τοῦ Χριστιανισμοῦ δωρεὰν συκοφαντοῦσι πλὴν τῆς θρησκείας καὶ τὴν ἰδίαν πατρίδα, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἡ θρησκεία αὕτη ἔζησεν ἱστορικῶς ὑπὸ διαφορωτάτους ὅλως ὅρους ἢ ἐν τῇ Δύσει.

Ὑπὸ τοιούτους ἐν συνόψει χαρακτῆρας παρουσιάζονται παρ' ἡμῖν σήμερον οἱ πολέμιοι τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἰδίᾳ οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν δευτέραν τῶν ἀνωτέρω ὑποδειχθεισῶν τάξεων. Ἀναμφιβόλως οἱ χαρακτῆρες οὗτοι ἥκιστα πάντων τιμῶσιν αὐτούς· ἀλλὰ βλέπετε, πρέπει νὰ γίνηται καὶ παρ' ἡμῖν λόγος καὶ θόρυβος περὶ τῶν ζητημάτων τούτων· ἂν δὲ ἐὐκαίρως ἢ οὐχί, καταλλήλως ἢ ἀνεπιτυχῶς τοῦτο γίνηται, οὐ φροντίς. Δὲν ἐπίστη, φαίνεται, ὁ καιρὸς νὰ ἀναμνησθῶμεν τοῦ ἀρίστου τῶν πατέρων ἡμῶν νόμου: «κρεῖττον σιγᾶν ἢ σιγῆς κρεῖττον λέγειν.» Εἶνε ἀληθὲς ὅτι οἱ παρ' ἡμῶν ἀναγραφέντες χαρακτῆρες καθιστῶσι τοὺς ἀνθρώπους τούτους ὑπευθύνους μόνον ἀπέναντι τῆς ἰδίας αὐτῶν προσωπικότητος καὶ συνειδήσεως, ἐφ' ὅσον οἱ χαρακτῆρες οὗτοι περιορίζονται ἀποτυπούμενοι ἐπὶ τοῦ ἀφώνου χάρτου. Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἡ ἐλευθερία αὐτῶν εἶνε πλήρης, ὅτι εὐτυχῶς παρ' ἡμῖν οὔτε τὸ index τῆς Ῥώμης, οὔτε ἡ censure ἄλλων συγχρόνων λαῶν καὶ κυβερνήσεων ὑπάρχει. Ὁ Mill ἐπιτρέπει μάλιστα καί τι τούτου πλειότερον· ἀπαιτεῖ, ἵνα ἡ αὐτὴ ἐλευθερία ἐπιτρέπηται καὶ ἐν τῇ πράξει τ. ἔ. ἐν τῷ ἐνεργῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα οὗτος ζῇ κατὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ προσωπικὰς ἀρχάς. Ἡμεῖς δὲν διστάζομεν ν' ἀποδεξώμεθα καὶ τοῦτο καὶ τὴν ἐλευθερίαν ταύτην ἕκαστος ἡμῶν δοκιμάζει ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ὑπὸ ξένον ἔτι ζυγὸν εὑρισκόμενος. «Οὐδὲς ὅμως ὑποστηρίζει,» ἐξακολουθεῖ ὁ Ἄγγλος σοφὸς «ὅτι αἱ πράξεις »δέον νὰ ὦσιν ἐπίσης ἐλεύθεραι ὡς καὶ αἱ »γνῶμαι· ἐξ ἐναντίας αἱ γνῶμαι αὗται ἀποβάλ»λουσι τὴν ἰδίαν σπουδαιότητα, ὅτε τις δηλοῖ »αὐτὰς ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν, ὅτε ἡ ἐκ»δήλωσις αὐτῶν εἶνε θετικὴ ὥθησις εἰς βλα»πτικήν τινα πρᾶξιν. Πράξεις, ἀδιάφορον ὁ»ποίου εἴδους, αἵτινες ἄνευ δικαιολογητικῆς »αἰτίας βλάπτουσι τὸν ἄλλον, δύνανται καὶ ἐν »περιπτώσει μείζονος σπουδαιότητος ἀνάγκη »ἀπόλυτος ὑπάρχει νὰ προσβληθῶσιν ὑπὸ ἀπο»δοκιμασίας καί, ὅτε ἀνάγκη εἰς τοῦτο πα»ρίστατα, διὰ τῆς ἐμπράκτου ἐπεμβάσεως τοῦ »ἀνθρωπίνου γένους.» Ταῦτα λέγει ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ὅστις ῥίπτει κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Παπικοῦ Χριστιανισμοῦ τὰς ὀφρᾶς καὶ τὰ ἀνοσιουργήματα τῶν Vaudois καὶ προτιμᾷ τὸν Μθηναῖον Περικλῆ τοῦ Σκώτου John Knox. Οἱ παρ' ἡμῖν πολέμιοι τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ οἱ λεγόμενοι οὕτως ἐλεύθεροι φρονοῦντες δι' οὐδένα ἄλλον χαρακτῆρα αὐτῶν

δέον νὰ προκαλέσωσι τὴν σύντονον ἡμῶν προσοχὴν — διότι οὐδεὶς ἀπολύτως τῶν χαρακτήρων αὐτῶν ἔχει τὴν ἀξίαν — εἰ μὴ μόνον διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν καταπάτησιν τοῦ νόμου τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως τῶν ἄλλων. Δέον νὰ ἐπιδειχθῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τούτους ὅτι εἶναι βαρύ, εἶναι βαρύτατον πλὴν τῆς ἰδίας εὐθύνης νὰ ἀναλαμβάνῃ τις ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν εὐθύνην ὁλοκλήρου τοῦ μέλλοντος τῆς τύχης τοῦ λαοῦ τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος. Πρέπει νὰ ὑποδειχθῇ εἰς αὐτοὺς ὅτι, εἰ μὲν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἔχουσι πᾶσαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας κατὰ τὰς ἰδίας γνώμας, ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὅμως ἐργαζόμενοι καὶ ἐρχόμενοι εἰς σχέσιν πρὸς τὰ ποικίλης καὶ διαφόρου μορφώσεως μέλη αὐτῆς ὀφείλουσι νὰ σέβωνται τοὺς νόμους καὶ τοὺς ἠθικοὺς καὶ θρησκευτικοὺς ὅρους τῆς κοινωνίας ταύτης. Διότι τοὐλάχιστον, ἂν μή τι ἄλλο, εἶνε ἀδικία νὰ ζητῇ τις νὰ ἐπιβάλῃ π. χ. τὴν γνώμην τοῦ Renan περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἢ τὴν Θεωρίαν τοῦ Ἔκκελ περὶ ψυχῆς εἰς τὸν ἁπλῶς χωρικὸν τὸν οὐδὲν ἐκ τούτων ἐννοοῦντα, ἀφοῦ αὐτὸς οὗτος ὁ πεπαιδευμένος, ὁ ἐγκυκλοπαιδικὸς ἀγνοεῖ εἰς τί συνίσταται κατ' οὐσίαν ἡ γνώμη τούτου καὶ ἡ θεωρία ἐκείνου διότι οὗτος κατ' οὐσίαν ἔχει πεποίθησιν οὐχὶ εἰς τὴν γνώμην αὐτὴν καθ' αὑτὴν τῶν ἀνδρῶν τούτων, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ κῦρος τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, κῦρος ἐνίοτε ψευδές, σχεδὸν δὲ πάντοτε ἀμφίβολον.

Κατὰ ταῦτα πρὸ παντὸς ἄλλου ἀπαιτοῦμεν παρὰ τῶν παρ' ἡμῖν πολεμίων τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων μείζονα, ἀκριβεστέραν καὶ βαθυτέραν γνῶσιν τῶν ὅρων τοῦ ζητήματος, τ. ἔ. ἀπαιτοῦμεν ἐπιμελῆ γνῶσιν τῆς περὶ θρησκείας ἐννοίας γενικῶς καὶ τῆς περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐννοίας ἐπὶ μέρους καὶ πλὴν τούτου ἀμερόληπτον καὶ εἰλικρινῆ μελέτην τῆς ἱστορίας τοῦ Χριστιανισμοῦ. Πᾶς κατερχόμενος εἰς τὸν ἀγῶνα ἐστερημένος τὰ οὐσιώδη ταῦτα ἐφόδια, τὴν μὲν θρησκείαν οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον θὰ βλάψῃ, θὰ δημιουργήσῃ ὅμως ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς πατρίδος αὐτοῦ τοιαύτην ἀνατροπὴν τοῦ ἠθικοῦ βίου, ἧς τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα θὰ ἀπειλήσωσι πρῶτον μὲν τὸν ἀτομικὸν αὐτοῦ βίον καὶ οὐχὶ μετὰ μακρὸν καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ ἱστορικὴν τῆς πατρίδος αὐτοῦ ζωήν.

Ἐν Κιέβῳ τῆς Ῥωσσίας, 4 Μαρτίου 1891

Ἀδαμάντιος Διαμαντόπουλος

ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

Ἀπέναντι τῆς δημοσιεύσεως ἄρθρων καὶ ἀνωνύμων ἐπιστολῶν ἐν τῷ περιοδικῷ «ὁ Προμηθεύς», δι' ὧν προκηλακίζονται οἱ συντάκται τοῦ περιοδικοῦ τῆς «Ἀναπλάσεως», ἀπόλυτον ἐτηρήσαμεν σιγὴν συμφώνως καὶ πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν, ἀποφεύγοντος πᾶσαν ὕβριν, καὶ πρὸς τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν ὑπ' αὐτῶν τῶν προσωπικῶς προσβαλλομένων. Τὴν αὐτὴν πορείαν θὰ τηρήσωμεν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Περὶ τούτου δὲ μόνον κρίνομεν ἡμέτερον ἀπαραίτητον καθῆκον νὰ φροντίσωμεν, τ. ἔ. περὶ τῆς μὴ παραμορφώσεως τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν προτάσεων τῶν ἡμετέρων συνεργατῶν. — Τὴν ἀλήθειαν ἐπιζητοῦμεν. — Ἡ διαστροφή, ἡ παραμόρφωσις τῶν ἰδεῶν, ἡ σοφιστεία, αἱ ὕβρεις, ἡ εἰρωνεία, εἶναι ἀλλότρια τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν.

Ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 3 Μαρτίου τοῦ «Προμηθέως» ἀναγινώσκομεν, ὅτι ἐν σελ. 9 τοῦ πονήματος τῶν «Ψυχολογικῶν Μελετῶν» τοῦ κ. Ι. Σκαλτσούνη, ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῆς «Ἀναπλάσεως» ἐκδοθέντος, προτείνεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ὡς ἐπιστημονικὸν ἐπιχείρημα καὶ ἡ θανάτωσις τῶν ἀντιπάλων, ὅτι δὲ μετὰ προδήλου σκοποῦ, ὃν δὲν δύναται νὰ, ματαιώσῃ τὸ προσγραφόμενον ὑποκριτικῶς θαυμαστικόν, ἀναγράφει τὴν γνώμην, καθ' ἣν ὁ δημοσίᾳ προσβάλλων τὰς φιλοσοφικὰς ἀληθείας περὶ ὑπάρξεως Θεοῦ, ἐὰν μετὰ τὰς θεούσας παραινέσεις ἐξακολουθῇ ἐκθέτων τὸ κοινωνικὸν σῶμα εἰς κινδύνους ὑπὸ τῶν ἀθλίων διδασκαλιῶν του, δίκαιον εἶναι νὰ τιμωρῆται μὲ θάνατον.

Ἀναφέρων ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχολογικῶν Μελετῶν» τὴν δημοσιευθεῖσαν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα συγγραφὴν «Ἄνθρωπος — Μηχανή» τοῦ ἰατροῦ Λαμετρή, ἀναγράφων δὲ τὰς διεγερθείσας ἐξ αὐτῆς ἐντυπώσεις καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μὴ προσβεύοντας τὸν Χριστιανισμὸν γράφει ἐν σελ. 8 καὶ 9 ταῦτα αὐτολεξεί:

«Περιεργίας ἄξιαι εἶναι αἱ ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἔργου τούτου ἐπεγερθεῖσαι ἐντυπώσεις εἰς τοὺς προϊσταμένους τῶν κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα ἐπελθουσῶν ἐν Γαλλίᾳ κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν μεταβολῶν, μὴ διακρινομένους βεβαίως ἐπὶ φιλοχρίστοις φρονήμασιν ἢ ἐπὶ αἰσθήμασιν εὐσεβείας καὶ μετριότητος.

«Ὁ Λαμετρή, ἔγραφεν ὁ Βολταῖρος, συνέταξε βδελυρὰν συγγραφήν. Ἀνέγνων εἰς αὐτὴν εὐφυεῖς τινας ἰδέας πυροτώδους φαντασίας, ἀλλ' αὗται εἶναι ὡσεὶ λάμψεις κεραυνοῦ ἐν μέσῳ βαθυτάτου σκότους, διότι οὐδὲ ἡμίσεια σελὶς εἶνε γεγραμμένη μετὰ κρίσεως ὀρθῆς καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς κοινῆς λογικῆς. Σπουδαῖοι ἄνδρες ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν τοῦ ἰατροῦ ἐπὶ τοῦ τερατώδους τῶν διδασκαλιῶν του, ἀλλ' αὐτὸς ἐξεπλάγη ἐπὶ ταῖς παρατηρήσεσιν. Ἀμφιβάλλω ἐὰν ἐγνώριζε τί ἔγραφε, πιθανῶς θὰ γράψῃ αὔριον τὰ

ἐναντία. Θεὸς φυλάξοι νὰ τὸν προσκαλέσω ὡς ἰατρόν! Θὰ μοὶ ἔδιδε δηλητήριον ἀντὶ φεβεντίου, τὴν δ' ἐπιοῦσαν θὰ ἐξεκαρδίζετο γελῶν. (Ἐπιστ. πρὸς τὴν κ. Denis.)

Ὁ δὲ Ῥουσσώ, ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἀπολύτου ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀνοχῆς πάσης θρησκευτικῆς αἱρέσεως καὶ κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ προσβολῆς, ἀγανακτῶν ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τοῦ συγγράμματος τοῦ Λαμετρῆ καὶ ἀθετῶν τὰς περὶ ἐλευθερίας ἀπολύτους ἀρχὰς καὶ ἰδέας του ἔγραφεν: "Ἔστω ἕκαστος ἐλεύθερος νὰ ἔχῃ οἱανδήποτε θρησκευτικὴν πεποίθησιν καὶ δοξασίαν. Ἀλλ' ὁ δημοσίᾳ προσβάλλων τὰς φιλοσοφικὰς ἀληθείας περὶ ὑπάρξεως Θεοῦ καὶ ψυχῆς, ὑπονομεύει τὰ θεμέλια τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως, καθίσταται δ' ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας ἀπέναντι τοῦ κράτους, δίκαιον δὲ εἶναι, ἐὰν μετὰ τὰς δεούσας παραινέσεις καὶ τιμωρίας ἐξακολουθῇ ἐκθέτων εἰς κινδύνους τὸ κοινωνικὸν σῶμα διὰ τῶν ἀθλίων διδασκαλιῶν του, νὰ τιμωρῆται μὲ θάνατον (!) (Conrrat social 4. 8.—Ἐπιστολὴ Beaumont).

«Ὑπὸ τὴν πέλεκυν τοιούτων προσβολῶν τὸ ἔργον τοῦ Λαμετρῆ καὶ τῶν ὀπαδῶν του ἀληθῆ διήγειρε φρίκην.»

Ἄνευ ἄλλης τινὸς παρατηρήσεως ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ κρίνῃ εὐχερῶς, ἐὰν τὸ περιοδικὸν ὁ «Προμηθεὺς» ἀνέφερεν ἀκριβῶς τὰ ἐν τῇ «Ἀναπλάσει» πρῶτον, εἰτε δὲ καὶ ἐν τῷ πονήματι τοῦ κ. Σκαλτσούνη δημοσιευθέντα.

Ἀξιοῦμεν ἐπιστημονικὴν καὶ εὐγενῆ συζήτησιν, ἀκρίβειαν, ἀλήθειαν, καλὴν πίστιν. Πρὸς ὕβρεις καὶ λόγους κενοὺς οὐδέποτε θὰ ἀπαντήσωμεν.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Πρὸς τοὺς κκ. ἀνταποκριτὰς καὶ συνδρομητὰς τῆς «Ἀναπλάσεως».

Παρακαλοῦνται οἱ κ. ἀνταποκριταὶ νὰ πέμψωσι κατάλογον τῶν μέχρι τοῦδε πληρωσάντων συνδρομητῶν σημειοῦντες ἀκριβῶς καὶ εὐαναγνώστως τὰ ὀνόματα, ἵνα σταλῶσιν αἱ δέουσαι ἀποδείξεις. Πεποίθαμεν δὲ ὅτι καὶ οἱ κ. συνδρομηταὶ οἱ κατ' εὐθεῖαν ἐντεῦθεν τὸ φύλλον λαμβάνοντες θέλουσι σπεύσει ν' ἀποστείλωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἐξαμηνίας ἤδη παρελθούσης.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ ταμιείου).

ΛΟΓΟΙ ΕΝ ΛΙΟΟΙΣ

"Η

Η ΓΡΑΦΗ ΒΕΒΑΙΟΥΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΔΟΜΙΝΙΚΟΥ ΜΑΚΩΣΛΑΝΔΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Μεταφρασθὲν ὑπὸ ΔΑΝΙΗΛ ΠΕΤΡΟΥΛΙΑ

Ἀρχιεπισκόπου Ἀμγολίθας

Τοῦ σπουδαίου τούτου συγγράμματος, συγκειμένου ἐκ 17 τυπ. φύλλων, ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Συλλόγου τῆς Ἀναπλάσεως» καὶ τιμῶνται δρ. τριῶν (3).—Ὁ Ἄγγελος Δομίνικος Μακώσλανδος, δικηγόρος, δόκιμος συγγραφεύς, ἀνέλαβε διὰ τοῦ ἄνω συγγράμματος νὰ ἀποδείξῃ καὶ κυρώσῃ τὴν θεοπνευστίαν τῆς ἑξαημέρου καὶ διὰ ταύτης τὴν τοῦ ὅλου κανόνος τῆς Γραφῆς ἀλήθειαν ἐξ αὐτῶν καὶ δι' αὐτῶν τῶν γεωλογικῶν πορισμάτων.

Ἡ ἀποκλειστικὴ πώλησις τοῦ περισπουδάστου συγγράμματος τοῦ κ. Ἰ. Σκαλτσούνη, τῶν

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ,

ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ τοῦ συγγραφέως εἰς τὰ καταστήματα τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Ἕκαστον ἀντίτυπον τιμᾶται δραχ. 4. Εἶνε ἔργον ἄξιον μελέτης, ὅπερ δέον ν' ἀποκτήσωσιν οὐ μόνον οἱ περὶ τὰ θεολογικὰ ζητήματα ἀσχολούμενοι, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἀληθὴς ἐπιστήμων καὶ λόγιος διὰ τὰς ἐν αὐτῷ τοσοῦτον ἐπιστημονικῶς καὶ σαφῶς ἀναπτυσσομένας θεωρίας περὶ Θεοῦ, κόσμου καὶ ἀνθρώπου, δι' ὧν καταπολεμεῖται ὁ ὑλισμός.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κέρκυραν· κ. Ν. Ἰωαννίδη, ἐπιταγὴ ταχυδρομικὴ δρ. 28 ἐλήφθ. — Φιάλαι· κ. Τ. Μαργαριτοπούλῳ, ἐπιταγ. ταχυδρομ. δρ. 25 ἐλήφθ. φύλλ. ἐστάλησ. — Βουδα-Πέστη πανσ. κ. Γ. Ἰωγρ φραγκ. 1 ἐλήφθησ φύλλ. ἀρ. 69 ἐστάλ. — Κωνσταντινούπολιν Σεβ. ἀγ. Δέρκων, συνδρ. ἐλήφθ. — Μονὴν Ἄνω Λίβρης· πανσ. κ. Ε. Κύσταθοπούλῳ, συνδρομ. ἐλήφθ. — Βόλον· κ. Δ. Δούκᾳ, συνδρ. ἐλήφθ — Κοκκινόλιν· πανσ. Π. Εὐγενείῳ φρ. χρ. 120 ἐλήφθησ. — Στεφανούπολιν· κ. Ν. Σκεκοπούλῳ, φρ. χρ. 130 ἐλήφθ — Εὐχαριστίαι πρὸς τοὺς κ.κ. συνδρομητὰς τοὺς εὐφρανθέντας νὰ ἀποστείλωσι τὴν συνδρομήν των.

Τύποις Α. Κολλαράκη καὶ Ν. Τριαντοφύλλου — Κάτωθι τοῦ Δημαρχείου. —

Ἔτος Δ'. Ἀριθμὸς 72.

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐσωτερικοῦ δρ. 10. Ἐξωτερικοῦ φρ. χρυσᾶ 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀρωγόν.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Α' Β' ΚΑΙ Γ ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Δραχμαὶ 10 ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ φράγκα χρυσᾶ 10 ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Εἰς τοὺς ἐγγραφομένους δὲ νέους συνδρομητὰς καὶ αἰτοῦντας τὰ σώματα καὶ τῶν τριῶν ἐτῶν ἀποστέλλονται ταῦτα ἐπὶ προπληρωμῇ δραχ. ἢ φρ. χρυσῶν 15.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Συλλόγου ἐν συνοικίᾳ Πλάκας παρὰ τῇ Δημοτικῇ Σχολῇ, ὁδῷ Φλέσσα, ἀριθ. 5, καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἀνέστη Κωνσταντινίδου».

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Σύλλογον «Ἀναπλάσεως» Ἀθήνας.

Collège «Anaplassis» Athènes.

Πᾶσα δωρεὰ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμιεῖον τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ περιοδικὸν πέμπεται πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς «Ἀναπλάσεως» Σ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸν ἢ πρὸς τὸν Ταμίαν τοῦ Συλλόγου κ. Γ. Σ. Κυπαρίσσην, συμβολαιογράφον.

Τὰ πεμπόμενα χειρόγραφα δημοσιευόμενα καὶ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - Ι. Ε. ΜΕΣΟΛΩΡΑΣ - ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1891.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ἡγεμονὶς Σοφία. — Τὸ ἄοιστον ἐν τῷ κόσμῳ, ὑπὸ Δ. Δ. Κυριακοῦ, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου. — Περὶ Ἐκκλησίας, κλήρου καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου. — Αἱ ἐπτὰ λόγαι τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ὑπὸ Δ. Μαρίνου. — Ἡ πρὸς ἰσότιμα ἀγάπη ὑπὸ Λουΐζου Ἰλιαῦ. — Ἡ ὑψίστη χριστιανικὴ ἀρετή, ποίημα, ὑπὸ Σαπφοῦς Ἀιωνιάδου. — Ἡ αὐτοκτονία ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται, ὑπὸ Παναρέτου Πετρίδη. — Μεγάλη ἑβδομάς. — Ἡ 25 Μαρτίου ὑπὸ τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου. — Ἀλληλογραφία.

Η ΗΓΕΜΟΝΙΣ ΣΟΦΙΑ

Εὐάρεστον καὶ τὰ μάλιστα σημαντικὸν γεγονὸς ἀγγέλλομεν καὶ ἡμεῖς μετὰ πάσης τῆς βεβαιότητος, ὅτι ἡ Α. Υ. ἡ ἡγεμονὶς **Σοφία,** *σεπτὴ σύζυγος τῆς Α. Υ. τοῦ Διαδόχου ἡμῶν* **Κωνσταντίνου,** *κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ὁμολογεῖ καὶ ἀσπάζεται οἰκείᾳ βουλήσει τὴν εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν πίστιν, κατηχηθεῖσα προηγουμένως ἐφ' ἱκανὸν ὑπὸ τοῦ Σ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Γερμανοῦ.*

Τὸ χαρμόσυνον τοῦτο γεγονὸς τῆς ἐν πλήρει συνειδήσει καὶ συναισθήσει τῶν ἱερῶν καὶ ἐθνικῶν καθηκόντων προσελεύσεως τῆς ἡγεμομίδος ἡμῶν Σοφίας εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, τὴν ἀρρήκτως μετὰ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους συνδεομένην, πληροῖ δικαίως συγκινήσεως καὶ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου τὴν καρδίαν παντὸς φιλοπάτριδος Ἕλληνος. Ἡ ἡγεμονὶς Σοφία, ἀσπαζομένη τὰ δόγματα τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, καθίσταται τελεία ἑλληνὶς τὴν θρησκείαν, τὸ φρόνημα, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ ἐνδόξου τούτου ἔθνους, οὗτινος ἔσται, ὡς εὐχόμεθα καὶ πιστεύομεν, **ἔνδοξος Βασίλισσα,** *ὑπογραμμὸν ἔχουσα ἐν πᾶσι τὴν σεπτὴν ἡμῶν Ἄνασσαν* **Ὄλγαν,** *τὴν ἐφαρμόζουσαν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ τὰ θεῖα διδάγματα τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.*

Ἡ «Ἀνάπλασις» ἰδιαιτέραν ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ χαίρει χαράν, ὡς διατελοῦσα ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν τῆς Α. Υ. τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου καὶ ὑπὸ τὴν τακτικὴν τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Γερμανοῦ, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου, οὐ μικρὸν συντελέσαντος ἐν τῇ ἐξόχῳ καὶ ἐθνικῇ ταύτῃ πράξει διὰ τῆς εὐσεβοῦς καὶ ἐνθέου αὐτοῦ διαγωγῆς καὶ διδασκαλίας, ἡ ἡγεμονὶς **Σοφία καθίσταται ἤδη ὀρθόδοξος ἑλληνὶς βασιλομήτωρ.**

Τὰ καθ' ἕκαστον τῶν πρὸς τοῦτο τελετῶν ἐκθέσομεν ἐν τῷ ἑπομένῳ φύλλῳ.